biz devrimci kadınlar

Derleyen

ELİF KARATEKİN

varyos yayınları

biz devrimci kadınlar

varyos yayınları

Birinci Baskı
Mart 2000
Varyos Yayınları

Teknik Hazırlık: Başat Ajans
Baskı: Ceren Basım Yayın
Tel: (0212) 284 37 21-22

Varyos Yayıncılık
Çakırağa Mah. Asımbey Sok.
Vedat Apt. No: 31/3
Aksaray/İSTANBUL
Tel - Fax: (0 212) 589 96 03

İçindekiler

Önsöz 7

I. BÖLÜM
Devrimci Kadın Özgür mü? 25
Değişim hemen şimdi 25
Kaçmak, kurtulmak değil ertelemektir 28
Mor iğneler çarpık bilince 34

II. BÖLÜM
"Toplumsal kadınlıktan" özgür kadına 41
İkili kimlik 43
İtiraz mı ediyorsunuz? 46
Aile, evlilik, Aşk 47
Madalyonun iki yüzü: Geleneksel namus anlayışı ve erkekleşme 55
Rekabet mi? Eşitlik mi? 61
Kadın ve duygular 68

III. BÖLÜM
Özgür Kadın 75
Özgürlüğün yolu sosyalizmden geçer 77
İç devrim ve düşler 83
Özgür kadın 87

ÖNSÖZ

İnsan olmakta olandır. Onun bugünü, geçmişin mirasıdır ve geleceği bugünün içinden şekillenecek, bugünün izlerini taşıyacaktır. Belirli koşulların ürünü olan insan, içinden çıkıp geldiği koşullar üzerinde değişiklik yapabilir ve böyle yapmakla kendini de yeniden ve üst düzeyde üretebilir. Kişi, yakın geleceğin ana hatlarını bugünün içinden bulup çıkarabilir, ona bilinçli bir yön verebilir.

Kadın da bir insani varlık olarak, olmakta olandır. Onun da geçmişi, bugünü ve geleceği vardır. Kadın da, her insan gibi, dünün izlerini taşır ve yarın ki kadın da bugünkü kadının ürünü olacaktır. Ne varki genelde insan ve özelde kadın soyut, kendi hallerinde varlıklar değildir. Onlar toplumsal varlıklardır. Onların yaşama biçimlerini, ilişkilerini belirleyen toplumsal üretim ilişkileridir. Fakat bu da insanı ya da kadını tanımlamaya yetmez. Çünkü üretim ilişkilerinin niteliği, onun sömürücü karakterde olup olmadığı belirleyicidir. Sömürücü ilişkiler üzerinde yükselen üretim ilişkileri, kaçınılmaz olarak

karşıt iki kutbu gerektirir. Sömürenler ve sömürülenler; sömürücü sınıf ve tabakalar, sömürülen sınıf ve tabakalar. Doğaldır ki "olmakta olan" insan, içinde yer aldığı sınıfsal koşullarla sınırlanmıştır. "Olmakta olan" bir burjuva ile, "olmakta olan" bir proleter aynı serüvene yol almazlar. Burjuva yok oluşa doğru gider ve bunun koşulları onu büyüten üretim ilişkileri içinde gerçekleşir. Proleter ise sürekli çoğalan, maddi ve manevi olarak sürekli gelişendir. İrade, burjuvazi bakımından yalnızca "geciktirici" bir rol oynar. Çünkü hiçbir irade, ne denli güçlü olursa olsun tarihin akışını durduramaz. Proleter için ise irade "devrim"dir. Zira o, tarihin rüzgarını arkasına almıştır. Onun içindir ki proleter için irade yeni bir dünyaya ulaşmak için mutlak gerekliliktir. Ama bu, bireylerin birbirinden bağımsız tek tek iradelerinin basit bir toplamı değildir. İrade birliği, partide ve partinin her bir kadrosunda billurlaşmış örgütlü birliği gerektirir. Burjuvazinin devlet eliyle tarih yoluna döktüğü moloz yığınını proletaryanın öncü irade birliği, partisi süpürüp atabilir.

Kadın kavramı da her kavram gibi tarihseldir. Bu kavram cinsiyet belirlemesinin çok ötesinde bir içeriğe kavuşmuştur. "Erkek"in karşıtı "dişi"dir. Fakat "dişi" saf bir cinsel ifade veya kavram olduğu için insanın "dişi"sini tanımlamaya yetmez.

İlkel dönemde "kadın", bugünkü anlamda toplumsal bir kimliğin karşılığı değildi. O, insanın dişisiydi. Hepsi o kadar. Bunun dışında onu erkekten ayıran, onu aşağılayan bir kimliği yoktu. Kadın insan ilişkilerinde özgürdü. Ne erkeğin ne de kadının birbirlerine karşı ayrıcalıkları yoktu. Onların özgürlüğünü kısıtlayan doğaydı. Kendi aralarında eşit, özgür ilişkiler kurarken doğaya bağımlıydılar. Ve yaşama biçimleri bütü-

nüyle doğa koşullarının hakimiyeti altındaydı. Cinsel kimlikleri, yalnızca insani bir varlık olarak, yeniden üretim süreci bakımından bir değer taşıyordu. Kadın doğuran olduğu için daha çok önemseniyordu. Fakat bu önemsenme ona ayrıcalıklar tanınmasına yol açmıyordu. Anaerki, kadının efendiliğine, egemenliğine dayanmıyordu. Anaerki, kadın ve erkeğin kendi aralarında eşit ve özgür ilişkiler kurabildikleri bir toplumsal ilişkinin adıydı. Bu eşit ve özgür ilişkiler bilinçli değil, doğanın koşullaması altındaydı ya da doğa yasalarının zorunluluğunun kendiliğinden ürünüydü. **"İlk kadın" eşit ve özgürdü.**

Özel mülkiyetin ortaya çıkışı kadını eve perçinledi. Doğurganlığı nedeniyle kadın ilkel dönemde de evin, klanın etrafında gününü geçiriyordu. O dönem insan soyunun üretilmesi için doğanın dönüştürülmesi, doğa ve insan arasındaki ilişki/çelişki toplumsal ilişkilere damgasını vuruyordu. Özel mülkiyetle birlikte durum tersine döndü. Doğanın dönüştürülmesi için insanın kullanımı belirleyici olmaya başladı. Ortaklaşmalık bireysel mülkiyete doğru evriliyordu. Özel mülkiyetin belirleyiciliği altında erkek üretim ve ticaretin, dış ilişkilerin insanı olurken, kadın, insan soyunun üretiminin ve yetiştirilmesinin, iç/ev ilişkilerinin insanına dönüşüyordu. Clara Zetkin'in deyimiyle **"dünya erkeğin evi, ev kadının dünyası oluyor"**du. Yine onun vurgusuyla kadının üretimle bütün ilişkisi, aile içinde, aile için üretimle sınırlıydı. Bu erkek egemenliğinin tescil edildiği, kadının ev hizmetçisi haline geldiği, ataerkil ilişkilerin kadın erkek ilişkilerini belirlediği dönemdi. Anaerki'den farklı olarak ataerki, kadını ikincil, pasif, edilgen olmaya zorluyor, onu erkeğin kölesi haline getiriyor-

du. **"Eski" kadın özgürlüğünü yitirmiş ev kölesi olmuştu.**

Kapitalist üretim ilişkilerinin toplumsal yaşamda egemen olmasıyla birlikte kadının dünyası altüst oldu. Evin dört duvarı arasına sıkıştırılmış kadınlar, makinelerin başına geçti. Kadınlar dünyaya açılmaya başladılar. Küçücük dünyalarının yerini büyük dünyalar aldı. Toplumsal yaşamın çeşitli alanlarına hızla yayıldı kadınlar. Yalnızca meta üretimi ve ticareti alanında değil, bir dizi serbest meslekte de, kadınlar görülmeye başlandı. Kadın hakları uğruna verilen etkin "eşitlik" mücadelesiyle birlikte, kadınlar seçme ve seçilme hakkına sahip oldular. Kadınlar okula gidiyor, öğretmen oluyor, mühendislik yapıyor ve "olur olmadık" her meslekte kendilerine yer açıyorlardı. Zamanla mülk edinme hakkı elde ettiler ve aile içinde onları ikincil kılan yasa maddelerine karşı açtıkları savaşları da kazandılar. Gelişmiş kapitalist ülkelerin birçoğunda birkaç pürüz dışında "eşitlik" ulaşılmış bir hedef haline geldi.

Kapitalizmle birlikte **kadın "yeni"lendi, dünyaya açıldı. Ne var ki özgürleşemedi.** Özgürleşemezdi de. "Özgürlük, eşitlik, adalet" haykırışları burjuva sınıfın feodal aristokrasiye karşı özlemlerini ifade ediyordu. Burjuva devrimler sınıf olarak burjuvaziye, cins olarak da erkeklere yeni özgürlük alanları açtı. Serfler proleterleşerek yarı-kölelikten ücretli köleye dönüştüler. Kadınlar da feodal beyin boyunduruğunda ve evin bunaltıcı havasından (hiç değilse çalışma süresi boyunca) kurtuldular; ücretli kadın işçiler oldular. Bu yeni yaşam onlara ne özgürlük, ne eşitlik ne de adalet getirdi. Boyunlarına yeni ve daha berbat boyunduruklar takıldı. Kapitalist için o, yalnızca ucuz işgücü kaynağı değil, aynı zamanda muazzam bir yedek işgücü deposuydu da. **Dün feodal beyin kullanım ara-**

cıydılar, artık her kapitalistin istediği an değerlendirmeye alacağı ucuz işgücü metasına dönüştüler. Dün ev "reisi"nin kullanım nesnesiydiler artık bütün erkeklerin genel kölesi, cinsel kölesi oldular. Kapitalizm geliştikçe kadınların bedeni ve ruhu, dahası onlara ait ne varsa, parça parça kapitalist pazarın anaforuna girdi, metalaştı. Kadının nasıl giyineceğini, ne tür kozmetikler kullanacağını, vücut ölçülerinin ne olması gerektiğini, cilt renginden, göz biçimine değin alması gereken şekli kapitalist pazar belirliyor. "Yeni" kadın "eski" kadından çok daha fazla aşağılanır hale geldi. **Eskiden kadınlar bir erkeğin süsü, zevk hayvanı, hizmetçisiydi. Artık bütün erkeklerin kolektif süs, zevk hayvanı ve hizmetçisi gibi algılanıyorlar.**

"Yeni" kadının, kadın hakları için verdiği "eşitlik" mücadelesi, kadınlara yeni ufuklar kazandırdı. Onları "eski"nin cenderesinden kurtardı. Onlara erkeklerin dünyasında yer açtı. Fakat bu, kadın cinsine "kurtuluş" getirmedi. Kadınlar ucuz işgücü olmaya devam ediyor. İşsizlikle en fazla kadınların başı belada. Açlık ve sefalet en çok kadınları tehdit ediyor. Kadınlara yönelik şiddet, cinsel taciz ve tecavüz azalmak yerine artıyor.

Eski kadın ev içinde ev için kullanım değerleri üretiyordu ve kendinin de feodal beyin ve kocanın **kullanım değeri**ydi. Yeni kadın ise, ev dışında ve toplum için değişim değerleri üretimine katıldı. Ve kendisi de, bir **değişim değeri** haline, yer yer bir değişim aracı haline geldi. Neredeyse kadın cinselliği kullanılmadan reklam konusu olan meta yok gibidir.

"Eşitlik" mücadelesi önemli kazanımlara yol açsa da kadının toplumsal rolünde köklü değişimler yaratmadı. "Eşit"lik-

ten burjuva kadınlar faydalanırken milyonlarca emekçi kadın için "eşitlik" biçimsel olmaktan öte bir anlam taşımadı. Kaldı ki bütün bu "eşitlik" mücadelesine karşın dünyanın birçok yerinde kadınlar, yasalar karşısında halen ikincil konumdalar. "Eşitlik" mücadelesi önemli ve ileri adımlar atılmasına yol açmış, fakat kurtuluşu sağlayamamıştır. Yeni dünya düzeni ve emperyalist küreselleşmenin ihtiyaçları doğrultusunda daha çok kadın üretime çekilmekte, bu nedenle de "kadın özgürlüğü" üzerine daha çok konuşulmaktadır. "Daha çok kadın özgürlüğü" daha fazla ucuz işgücü anlamında kullanılmaktadır. Yeni tipte üretim aletleri sayesinde, eskisinden farklı olarak, kadın emeğinin her alanda kullanılmasının yolu açılmıştır. Özel tipte bir "erkek işi" neredeyse kalmamıştır. Üretici güçlerdeki bu gelişme artıdeğer sömürüsünün daha da yoğunlaştırılmasını koşullamaktadır. Her işi yapmaya muktedir kadın, ucuz işgücü nesnesi olarak kullanıma hazırdır. Üretim aletlerinin giderek küçülmesi ve bir makinenin birçok işi bir arada yapabilir hale getirilmesi, işin örgütlenme sürecinde de yeni tekniklerin kullanımını kolaylaştırmıştır. Üretim sürecinin parçalanması, eve iş verilmesi ve esnek üretim kadın emeğine duyulan ihtiyacı daha da artırmaktadır. Kadın işgücünün üretim sürecine akışının önündeki hukuki ve toplumsal engellerin kaldırılması, kısacası kadının serbestleşmesi kapitalistlerin çıkarınadır. Evet **burjuvazinin istediği özgürlük değil, serbestliktir.** Serbest ticaret, serbest bölge, serbest çalışma gibi serbest kadın da, burjuvazinin tercihidir.

Bu serbestlik, kadın cinsinin ikincil olmaktan çıkmasına hizmet etmez, aksine onun önüne eskisinden çok daha ağır barikatlar yığar. Son tahlilde kadının yeri "evi"dir. Kadın ço-

cuk yetiştirmeli, eve bakmalı, kocasının cinsel ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Bu rol perçinlenmelidir. Çünkü bu rol sayesindedir ki, burjuvazi kadınları istediği gibi kullanır, onları, hem esnek üretimin, hem de ticaretin asıl unsuru haline getirir. Ev geçindirme sorumluluğuna tek başına ulaşmış, kendisini bir erkeğe beğendirmek zorunda hissetmeyen bir kadın yalnızca, kadını ucuz işgücü olmaktan çıkarmaz, aynı zamanda bütün kozmetik sanayini ve reklam sektörünü de iflasa sürükler. Kısacası, kapitalizm kadının ucuz işgücü ve cinsel meta olarak kullanmasının önündeki fiili engelleri ortadan kaldırırken, kadını ikincil, erkeğin artçılı, cinsel köle haline getiren ataerkil ilişkilerin devamı için elinden geleni yapar, bunun için kadınların üzerinde yoğun bir ideolojik baskı oluşturur.

Kadının kurtuluşu sosyalizmdedir. Sosyalizm, kadını köleleştiren, onu cinsel köle haline getiren ana kaynağa saldırır. Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti kaldırır. Bu yolla miras tarihin çöplüğüne atılır. Mirasın kaldırılması demek, karı koca birliğinin ekonomik temelinin yok edilmesi demektir. Miras ortadan kalktı mı, mirasın bırakılması gereken babası belli çocuklar yetiştirmek gereği de ortadan kalkacaktır. Ev işlerinin ve çocuk bakımının toplumsallaşması kadının "ev" ile olan bağını koparıp atacaktır. Ev, kadın ve erkeğin ortak yaşam mekanı olmak dışında bir anlam taşımayacaktır. **Sosyalizm, yasal plandaki eşitliği toplumsal plandaki eşitlikle tamamlayarak kadınların kurtuluşunun bütün nesnel zeminini yaratacaktır.**

Buradan iradeye bir kez daha geri dönmemiz gerekiyor. Görüldü ki sosyalizm, kadınlar için muazzam kazanımlar sağlasa da, onu kendiliğinden veya otomatik olarak bütünüy-

le özgürleştirmiyor. "Özgürlük ve eşitlik gerçek içeriğini komünizmde bulur" fikrini bir yana bırakıyoruz. Çünkü burada sözü edilen, kadının erkekle ilişkisindeki durumdur. Yaratılan sosyalist toplumların en gelişkini olan Sovyetler Birliği'nin 40 yıllık sosyalizm tarihine baktığımızda açıkça görülüyor ki, kadın "erkekler dünyasını" parçalayamamıştır. Kadın "ev kadını" olmaktan bütünüyle sıyrılamamıştır. Sosyalizmin "yeni insan tipi" içinde kadın özellikle aile içinde yine ikincil konumdadır. Sosyalist kadın eski kuşakların ruhunu bedeninden söküp atamamıştır.

O halde burjuva sömürü ilişkilerine karşı oluşan irade birliği, aynı zamanda ataerkil ilişki biçimlerine karşı da oluşturulmalıdır. Bu alanda hiçbir şey kendiliğindenciliğe bırakılamaz, geleceğe ertelenemez. **Emekçi kadınların öncü birlikleri, sömürücü sınıflara karşı erkek kardeşleriyle nasıl el ele veriyor, irade birliğini partide cisimleştiriyorlarsa, erkek egemen ilişki biçimlerine ve "toplumsal kadınlık"ın her türüne karşı da emekçi kızkardeşleri ile irade birliğini oluşturabilmelidirler.** Özgür kadın bu iki irade birliğinin diyalektik iz düşümüdür. Demek oluyor ki **özgür kadın, hem toplumsal kurtuluş için hem de kadınların kurtuluşu için mücadele verendir.** Buna bağlı olarak o hem militan bir parti kadrosu, hem de militan bir kadın hakları savaşçısıdır. Özgür kadın burjuva dünyanın genel olarak yaşamı üzerindeki etkilerine karşı durmadan mücadele ederken aynı dünyanın kadını olmasından dolayı, bu dünyanın kendi ruhunda yarattığı şekillenmelere karşı da mücadele edendir. Nasıl ki sosyalist kişiliği, verili koşullar içinde bugünden kendi kişiliğinde ete kemiğe büründürüyorsa, özgür kadını da bugünden kişiliğinde yaratandır.

Kadın, olmakta olandır dedik. Burada kadını iki ayrı kategoride ele almalıyız. Birincisi burjuva kadın, ikincisi emekçi kadın. Burjuva kadın sınırlarına dayandı. Onun öncü kesimleri düne kadar "eşitlik" mücadelesinde ileri hamleler yaptılar. Bu hamleler, emekçi kadın kitlesinin de yaşamında olumlu değişimlere yol açtı. Burjuva kadın, burjuva erkeğin yanında kendine eşit bir yer buldu. Bunu sert ve çetin mücadeleler sonucu elde etti. Buradan öte yapabileceği bir şey yok. Burjuva kadınlar artık erkeklerle eşit biçimde kadınları ve erkekleri "özgürce" sömürebilirler. Onlar artık miadı doldurdu, yozlaşmakta ve çürümektedirler. Daha ileri gitmek isteyenlerin emekçi kadınların saflarına geçmek, devrimcileşmek dışında bir çıkışları yok.

Emekçi kadın ve onun sınıf bilinçli hemcinsleri, devrimci kadınlar yeni ufukları fethetmenin olanakları ile karşı karşıyadır. Kadınların genel kurtuluş mücadelesi onların omuzlarındadır. Yarınki sosyalist toplumda, kadının, erkeklerle ilişkiler açısından, geçmiş sosyalizm deneylerinde olduğundan çok daha ileri bir bireysel ve toplumsal özgürleşme ve eşitlik düzeyi kazanmasının, ikinci cins gerçeğine ait her tür duygu, düşünüş, alışkanlık ve geleneği tarihin, eski eserler müzesine kaldırmasının yolu bugünkü kadının etkinliğinde saklıdır. **Özgür kadın, burjuva "yeni kadın"ın yıkıntıları içerisinde doğacaktır**, doğmalıdır. Kadınlar geleceklerine müdahale etmelidirler.

Bu elinizdeki çalışma kadınlara, geleceğe müdahale etme çağrısıdır. Bir **eleştiri ve özeleştiridir.** Devrimci kadının kendisiyle sesli tartışmasıdır. Her kadın bu tartışmayı yapmalıdır. Geleneksel kadınla, toplumsal kadınlıkla, öğretilmiş kadınlık-

la mücadele etmeden kadın kurtulamaz. Fakat bu mücadele, bireysel değil, toplumsaldır. O halde sömürücü ilişkilere karşı verilen toplumsal mücadelenin yanına, ataerkil ilişkilere karşı verilen toplumsal mücadele eklenmelidir.

Daha önce yazılmış bir dizi makalenin yeniden düzenlenmiş ve büyük oranda yeniden yazılmış ifadesi olan bu kitap "çarpık kadın bilinci"ne yöneltilmiş etkili bir silaha dönüştürülebilir. Kuşkusuz bu da bir irade işidir. Eğer özgür kadınların bu tartışmayı hakkınca ve misyonlarına uygun tarzda geliştirmelerine bir katkı olabilirse; yalnızca bu bile, çalışmanın amacına ulaştığını gösterir.

"Bizler, yeni bir binyılın eşiğindeki kadın insan varlıklarıyız. Bizler, türümüzün çoğunluğunu oluşturuyoruz; buna karşın hep gölgelerde yaşadık. Bizler görünmeyenleriz, okur-yazar olmayanlarız, emekçileriz, göçmenleriz, yoksullarız.

Ve diyoruz ki, artık böyle olmayacağız!

Bizler, açlık çeken kadınlarız-pirincin, sığınacak bir evin, özgürlüğün, birbirimizin, kendimizin açlığını çeken kadınlar...

Bizler susuzluk çeken kadınlarız-temiz suyun ve kahkahanın, okur-yazarlığın, aşkın, susuzluğunu çeken kadınlar...

Bizler, her toplumda, her zaman var olduk.

Katliamlar yaşadık, ama var olmaya devam ettik. İsyan ettik, baş kaldırdık-ve isyanımızın izlerini bıraktık.

Bizler, sürekliliğiz; geleceği geçmişle, mantığı duyguyla dokuyoruz.

Bizler, her birimiz değerli, benzersiz, gerekliyiz. Birbirimi-

zin aynısı olmak zorunda değiliz ve bunun için kendimizi güçlü, gönençli ve rahat hissediyoruz. Bizler özlemin kızlarıyız. Bizler, 21. yüzyılın politikalarını dünyaya getirecek olan gebe kadınlarız.

Bizler, bütün sorunların bizim sorunlarımız olduğunu bilen kadınlarız; bilgeliğimize yeniden sahip çıkıyor, yarınlarımızı yeniden icat ediyor, iktidar da dahil olmak üzere her şeyi sorguluyor ve her şeyi yeniden tanımlıyoruz.

Neye ihtiyacımız olduğunu, öfkemizi, umudumuzu, geleceğe ilişkin hayallerimizi ayrıntıyla belirledik. Sessizliğimizi kırdık, sabrımızı tükettik. Acılarımıza ağıt yakmaktan bıktık. Belirsiz sözlerden ve beklemekten bıktık. Eyleme, onura, sevince susadık. Artık yalnızca sabretmek ve varlığımızı sürdürmekle yetinmek istemiyoruz.

Bizleri inkar etmeye, tanımlar içine hapsetmeye, eritip yok etmeye, mahkûm etmeye çalıştılar; köleleştirildik, özgürlüğümüz kısıtlandı, sürgünlere ve gaz odalarına yollandık, tecavüze uğradık, dayak yedik, yakıldık, gömüldük. Ama hiçbir şeyle, kendi başarısız sistemlerini kurtarma teklifiyle bile, teslim alınmadık.

Bunların tümü de biziz. Biz yoğunluk, enerji kabından taşmış varlıklarız-artık daha fazla beklemeye tahammülü kalmamış, durdurulamaz varlıklar...

Ekmek. Tertemiz bir gökyüzü. Barışın egemenliği. Bir yerlerde şarkı söyleyen bir kadın sesi, pişen yemeklerden tüten duman gibi her yeri saran bir melodi. Silahları bırakmış askerler, bereketli hasatlar. İyileşmiş yara, istenen çocuk, özgürlüğüne kavuşmuş tutsak, bütünselliğine saygı gösterilen beden,

geri dönen sevgili. İşaretleri anlamlı ve okunur kılan o büyülü yetenek. Eşit ve hakça paylaşılan, değeri verilen emek. Sorunları çözmek için varılan anlaşmadan duyulan sevinç. Yalnızca selamlamak için kaldırılan eller. Güvenli yerler -yürekler, evler, ülkeler- öylesine güvenli ki, en sonunda artık güvenli sınırlara gerek kalmamış. Ve her yerde kahkahalar, dayanışma, sevinç, dans, doygunluk. Mütevazı bir cennet, şimdi de.

Biz bunu gerçek kılacağız, kendimizin yapacağız politikayı, tarihi, barışı yaratacağız, bunları ulaşılabilir kılacağız, yaramazlık yapacağız, farklılık yapacağız, aşk yapacağız, bağlar kuracağız, mucize yaratacağız"

İnanın bize.

Biz dünyayı değiştireceğiz!"

1905'te toplanan Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen "Kadın Andı" bu sözlerle bitiyordu. "Biz dünyayı değiştireceğiz."

Ne demektir "dünyayı değiştirmek"

Emperyalist-kapitalist sistem ve onun bütün sonuçları yok edilmeden dünya değişmiş sayılır mı? Bütün kötülüklerin, melanetin sebebi kapitalizm değil mi? Sömürünün, sevgisizliğin, eşitsizliğin, çevre kirliliğinin, açlığın, sefaletin asıl sorumlusu, aşırı kâr hırsı üzerine kurulu kapitalist özel mülkiyet rejimi değil mi? Kadınların emeğini ucuz işgücü olarak kullanan, kadın bedenini ve duygularını metalaştıran, onu erkeklerin basit birer doyum aracı haline getiren kapitalist ilişkiler değil mi?

"Biz dünyayı değiştireceğiz". Evet, biz emekçi kadınlar, biz devrimciler dünyayı değiştireceğiz. Biz, emekçi kadınlar,

burjuva kadınlarla eşit değiliz. Biz **yalnızca eşitlik, değil "kurtuluş" istiyoruz.** Kadınların yüzde 90'ı emekçi kadınlardır. Kapitalist özel mülkiyet rejimi altında, tam eşitlikten, kadınların küçük bir burjuva kesimi faydalanabilir. Kurtuluş, her türlü eşitsizliğin kaynağı kapitalizmin yerle bir edilmesindedir. Toplumsal eşitsizliğin kaynaklarına yönelmeden, bireysel eşitlik mücadelesi kadının kurtuluşunu sağlamaz.

Dünyayı değiştirmek, kapitalist özel mülkiyet sistemini yerle bir etmek demektir.

Biz dünyayı değiştireceğiz! İnsanlığı, onuru, sevgiyi, ayaklar altına alan ne varsa, yerle bir edecek kadar büyük gücümüz var. Sınırsız, sınıfsız ve özgür bir dünya yaratacak kadar çalışkan ellerimiz, bunu büyük bir sabırla örecek yüreğimiz var. İmkansız görüneni isteyebilecek kadar cüretli, onu koparıp alabilecek kadar tutkulu bir bilincimiz var.

Biz dünyayı değiştirmek istiyoruz! İnatla, ısrarla yeniden yeniden "istiyoruz". **"Her istek kendine bir yol bulur"** diyor Clara Zetkin. Biz kadınlar, özgürlüğü istemeyi ve onu kazanmayı öğreneceğiz.

İsteğimize giden yol, kapitalist düzeni yıkmaktan geçiyor. Burjuva gerici rejimler ve onun, insanlık dünyası üzerindeki yıkıcı etkileri ortadan kaldırılmadıkça, "kurtuluş"tan söz edilemez. Ne var ki burjuvazi yalnızca **dışsal** değil, aynı zamanda **içsel** bir olgudur. Üretim araçlarına sahip olanlar, ideolojik araçlara da sahiptirler. Egemenler, ezilenlerin yeni düşünceler, duygular geliştirmelerini engellemek için her türlü yolu denerler. Bunu yalnızca baskı ve şiddetle değil, basın ve yayın aracılığıyla, din ve gerici ahlaki değer yargılarıyla, gele-

neksel yaşamın gerici önyargılarını yaşatmakla, aile, okul gibi kurumlarla gerçekleştiriler. Söz konusu kadın olunca, geleneksel olanın, gerici önyargıların ağırlığı iki kez daha fazla hissedilir. Geçmişten gelip, yeni araçlarla, yeniden ve yeniden üretilen bu gelenekler, kadının ruhunda onu köleleştiren, edilgen ve pasif kılan, onu moral değerler bakımından çöküntüye sevk eden sonuçlar yaratır. Burjuva yaşam ve ilişkiler, kadına yönelik bu değer yargılarını ortadan kaldırmak bir yana, daha da katmerleştirir. Bunun içindir ki burjuva dünyanın duygu ve düşünce tarzı kadınlar için daha yıkıcı, daha aşağılayıcı olur. Bütün bunların sonucudur ki "kurtuluş" için dışa olduğu kadar içe dönmek, dıştaki burjuvaya karşı olduğu kadar içe dönmek, dıştaki burjuvaya karşı olduğu kadar içteki geleneksel kadına, "toplumsal kadına" yönelmek gerekir. Ataerkil ilişkilerin burjuva versiyonuna karşı, herkesten çok kadınlar savaşmalıdır. Onun içindir ki "biz dünyayı değiştireceğiz" demek, "dünyayı değiştireceğiz ama aynı zamanda, kendimizi de" demektir. Kendisini değiştirmeyen kadın dünyayı değiştiremez. Dünyayı değiştirmeye yönelmeyen kadın da kendini değiştiremez.

Asıl sorun da burada başlıyor. Kendimizi değiştirmek için yeterli bir çaba içinde miyiz?

Namus

I. Bölüm

Devrimci Kadın Özgür mü?

"Kızkardeşlerinin ilerlemesi için çaba harcamayan bir komünist kadın, kötü bir komünist kadındır."
Clara Zetkin

Değişim Hemen Şimdi

Devrim olmadan kadınların kurtulmayacağı söyleniyor. Peki kadınlar katılmadan devrimin olmayacağı fikrinin de aynı biçimde kabul edildiğini söylemek mümkün mü? Herkes yüksek sesle bağıracaktır; "EVET". Aynı yüksek sesle, bu inancın gereklerini yerine getirdiğinizi de haykırabilir misiniz?

Tartışılacak birçok konu, çözümlenecek birçok sorun, örgütlenecek bir ton iş varken, **sırası mı şimdi "Kadın Sorunu"nun diyenler**... Gündem böylesine yoğunken, devrimci kadınlar üzerine bu kadar yazmak ne derece doğru diyenler... Devrime yaklaşmak için kadınları kazanmanın yakıcılığını, aciliyetini ne derece görüyorlar?

Kadın, ilk köleleşen insandır. İnsan soyunun iki kat ezilen kesimi olan kadınlar politikaya katılmadan, yığınlar politikaya katılmış sayılmaz. Böyle olduğunu bile bile, kadın soru-

nunu 'daha geniş(!)' bir zamana ertelemek gerçekte devrimi **ertelemek** değil mi?

Peki ya, toplumun en ileri kadın kesimini temsil eden, fedakarca canla başla çalışan devrimci kadınlar; onlara ne demeli? Direnişlerin en ön saflarında, barikat başlarında, dağlarda, evde-sokakta elde silah dövüşüyorlar. Devrimci mücadelenin her cephesinde yüksek bir kararlılıkla savaşıyor ve şehit düşüyorlar. Özgürlük ve sosyalizm mücadelesinden aldıkları güçle geleneksel toplumsal değer yargılarına karşı çıkıyorlar. Bin yılların kadına yüklediği "evcil" misyonu reddediyor ve özgürlüklerini istiyorlar. Buna karşın yine de en çok onlar eleştiriye maruz kalıyorlar. İşçi, emekçi, öğrenci, ev kadını ve başkaca sınıf ve katmanlardan kadınların sorunları dururken, niye önce devrimci kadın? Onların eksikliklerinden çok olumluluklarını öne çıkarmak, toplumun diğer kadınlarına örnek göstermek gerekmiyor mu?

Devrimci, komünist, "özgür kadın", özgürlüğün önderi değil mi? Buz kıran, yol açan, bilinç taşıyan, değişen ve değiştiren, özgürleşen ve özgürleştiren değil mi? Kadınlar toplumun yarısı olduğu kadar devrimin yarısı da değil mi?

Peki devrimci kadınlarda, tam da bu "yarı"ya uygun bir yönelim olduğunu kim iddia edebilir?

Bu durumdan en fazla rahatsızlık duyması gereken kadın yoldaşlar, en suskun kesimi oluşturuyorlar. Bulundukları her yerde "kadın sorunu"nu gündemleştirecekleri yerde, görmezden geliyorlar. Toplumu kurtarmaya soyunurken, toplumun yarısını oluşturan kadınların kurtuluş mücadelesi üzerine kafa bile yormuyorlar. **Her şeyi devrime havale ediyorlar.**

Her şeyi devrime havale etmek, devrimin bir birikimin,

zincirleme bir reaksiyonun sonucu olduğunu unutmak anlamına gelmez mi? Oysa gelecek bugünden kazanılır, yeni eskinin içinden filizlenir, gelecek bugünün içinden doğar.

Bir sabah uyandığınızda devrimin olacağını ve her şeyin sihirli bir değnek dokunmuşçasına bir anda değişeceğini düşünmek, hayal kurmaktan çok, masal anlatmak değil mi?

Devrim bir alt üst oluşsa, kendini alt üst etmeyen, toplumu da alt üst edemez. Kendisindeki iç devrimi gerçekleştirmeyen toplumsal devrimi de gerçekleştiremez. Kendisindeki geleneksele, eskiye, feodale, burjuva düzen içi her türlü ilişki biçimine saldırmayan, düzeni yıkacak kuvveti, enerjiyi bulabilir mi?

Kadınlar iki kez eziliyorlarsa, iki kez alt üst olacak, iki kez devrim yapacak, iki kez değişeceklerdir. Ne denli zor ve eziyetli olursa olsun devrimci kadın kendine yönelmedikçe devrimciliğini süreklileştiremez. Çünkü sorun "kadınca" davranışlar olduğunda, devrimci kadınla sıradan kadın arasındaki çizgi ince, zemin kaygandır.

Kadınlar dünyayı değiştirme iddialarını gerçekleştirmek için masal anlatmayı bırakıp, hayal kurmaya başlamalıdır. Yeniyi yaratmak ve zaferler kazanmak, büyük görevleri başarmak için sürekli ve iyi bir hazırlık gereklidir. Ve devrimci kadınların düşünsel ve ruhsal açıdan büyük görevlere hazırlanması kendi gerçekliklerini değiştirme savaşımlarına bağlıdır.

Özgürlüğü ele geçirmek istiyor musunuz?

Burjuvaziye karşıdevrim cephesinde yer alarak kölelik zincirlerinizi koparmaya başladınız. Peki duygularınızın, düşüncelerinizin içine sinmiş burjuvadan kurtulabildiniz mi?

Özgürlük, sınırsızlık değildir kuşkusuz. Ama sınırlarınızın burjuva dünyanın sınırlarından ne kadar uzak? Burjuva düzenle görünür bağlarınızı koparttınız, peki ya **görünmeyen bağlarınız**? Yüreğinize, beyninize çok doğal davranışlarmış gibi yerleşen ikinci cinse ait duygu, düşünce ve alışkanlıklarınızla bağlarınızı ne kadan koparttınız?

Özgürlüğü ele geçirmek istiyormusunuz?

Tüm bilinciniz ve yüreğinizle "EVET" diyorsanız geleceği kazanmada gerçek bir güç olabilmek ve gelecekte kurtuluş vaateden bir düzen yaratabilmek için önce kafanızdaki gerici iktidar odaklarına yönelmelisiniz.

Dünyayı değiştirmek istiyorsunuz. "Sırası mı şimdi" diyenlere;

Israrla "şimdi (!)", ısrarla " her zaman!" demelisiniz.

Kaçmak, Kurtulmak Değil Ertelemektir

Bu düzende, kadın olmak demek, her türlü şiddete maruz kalmak, hakkının kısıtlanması, başkalarının hep senin adına karar vermesi demek; aşağılanmak, insan yerine konulmamak demek; iliklerine kadar emeğiyle, bedeniyle, ruhuyla sömürülmek demek. Kadın doğmuş olmak, görünüşte bir insanın başına gelebilecek en kötü şey demek.

Bu yüzden kadınlar, hayatları boyunca köşe kapmaca oynuyorlar kendi kadınlıklarıyla. Herkesin lanetlediği bir yaratık olmaktan kurtulmaya çalışıyorlar. Baba evinin baskıcı orta-

mından kurtuluş umudunu evlilikte görüp, kendilerini yeni zincirlerle bu kez de kocalarına bağlıyorlar. Yoksul, sefil bir yaşantıdan yaka silkip "ünlü" olma hayalleriyle sömürü sisteminin iğrenç çarkları arasına daha fazla itiyorlar kendilerini. İşyerinde patronun tacizine, bazen de tecavüzüne uğruyor, gün oluyor bir çöplükte sessiz sedasız bir haykırışla boğuyorlar kendi bebeklerini.

Umutları ve düşleri çalan gelenekler "sen kız değilsin" dediğinde, yeri geliyor ipe çekiliyor bedenlerini.

Bu bir kaçış, güçsüzlükten ikincilikten, baskıdan, kurallardan sınırlanmışlardan, toplumsal cendereden, iki yüzlü bir ahlak anlayışından kaçış. Mutsuz ve kölece bir yaşantıdan, şu ya da bu kurtuluş umuduna doğru kaçıyor kadınlar.

Bu kaçış, bir özgürlük arayışıyla birleştiğinde, devrimci saflarda buluyor kendini kadın. Ama sorunun bizim açımızdan daha da önemli yanı, bu kaçışın devrimci mücadeleyi seçtikten sonra da sürdürülüyor olması.

Devrimci kadınlar, "kadın" olmaktan mutlu olmak, bunu kendi doğallığı olarak kabul etmek, "kadınlıkla" barışık olmak, ama tüm bunları yaparken "geleneksel"e bayrak açmak yerine, devrimcilikten sonra kendi gerçekliklerinden kaçmaya başlıyorlar.

Hiç kadın olduğunuzu unutmak istediğiniz anlar olmadı mı? Ya da tersinden bilerek ya da bilinçsiz kadın olduğunuzu karşınızdakine unutturmaya çalışmadınız mı hiç?

Kadının güçsüz ve zavallı erkeğinse otorite ve gücü temsil ettiği bir düzende, "keşke erkek olsam" diye düşünmediniz mi hiç?

Kadınlıktan kaçışın bir biçimi "erkekleşmek"tir. Tavır ve

davranışlarından tutun da, ilişki biçimlerinde kullanılan sözlere kadar. Tıpkı efendisine özenen köle gibi. Tıpkı patron gibi yaşamayı kurtuluş sanan proleter gibi. Tıpkı "efendi ulus"a öykünen "sömürge ulus" kişiliği gibi. Bu çarpık bilincin ve ezilen duyguların sonucu olarak "erkek gibi kadın" olmayı bir övünç gibi algılayan, böyle olmakla diğer hemcinslerine üstünlük taslayan, kendi cinsine yabancılaşmış devrimci kadınlar çıkıverir orta yere.

Kaçılan, kadının gerilikleri eksiklikleri değil ve bunun kadınlar üzerindeki etkilerini iyi bildiklerini düşünürler. Kadınlar üzerindeki tüm sömürü biçimlerini teorik olarak şu ya da bu düzeyde ifade ederler. Kendilerinin devrimci olmasıyla burjuva değer yargılardan uzaklaştıklarını ve yeni ilişkiler içerisinde yer aldıklarını düşünürler. Bu, bir yönüyle doğrudur. Ancak unutmamak gerekir ki, devrimci kadınlar, bu ilişkiler bütününün içinde çıkıp, özgür ilişkiler kurmaya çalışırlar. Bir bakıma bataklıktan çıkıp gelirler. Üzerlerinde görünen ve görünmeyen yüzlerce virüsle mücadeleye katılırlar. Kaldı ki devrimci olmakla özgürleştiğini, her şeyin sonlandığını zanneden kadınların yaşamın bazı anlarında gösterdikleri düşünüş ve davranış biçimleri onların burjuva değer yargılarından geleneksel kadından ne kadar az kopuştuklarını ortaya koyar.

O "kadınlık"tır ki etinize, ruhunuza sinmiştir. Ve gittiğiniz yere kadar sizi takip etmeye devam eder. O "kadınlık"ı söküp atamazsınız. Onu değiştirebilir, ona yeni biçim verebilirsiniz, ama onu yok edemezsiniz. O yırtık pırtık elbisenin üzerine devrimci olmakla ışıltılı bir elbise geçirmek, "eski"yi gizlemek de sorunu çözmez. Böyle yapmakla gerçeklerle yüzleşmekten ne denli korktuğunuzu kanıtlamış olursunuz. Gizlemeye çalıştığınız o "eski", şu ya da bu zamanda, bir vesileyle

o ışıltılı elbisenin orasından burasından dışarıya fırlayacaktır. Kaldı ki, en iyi durumda bile devrimciliğinizin ışıltılı elbisesi de eski giysileriniz üzerinde emanet gibi iğreti duracaktır.

Kaçmak, kurtulmak değil, sadece ertelemektir. Kadınlıktan kaçmak demek, düzene kaçmak demektir. Kaçarak gidilen yer uçurumun kenarıdır. Bu bir kaçış değil intihardır. Bir hastalıkmışçasına kadın sorunundan köşe bucak kaçanlar, devrimci yaşamlarını da bu hastalığa kurban verirler. Ve sonunda kaçmaya, gizlemeye çalıştıkları kadınları, onları düzenle yeniden ve çarpık kadın bilincinin o paslı çivileriyle daha sağlam birleştirir. Ya bir "erkek"in peşinden, ya "anne"nin gözyaşlarına tutsak düşerek, ya "anne" olmak özlemiyle yanıp tutuşarak, ya geleneksel "namus" anlayışına yenik düşerek ya da hiçbir şeyi omuzlamayacak kadar parçalanmış olarak.

Ücretli kadın işçilerin sayısı 25-40 yaş arasında en düşük orana geriler. 15-25 yaş arasındaki oranın neredeyse yarısı kadın bir düşüştür bu. "Dışarı" çalışmaya çıkmış kadın, bu yaşlarda "ev"e, "içeri"ye dönmeye başlar. Devrimci kadınlar için durum çok farklı değildir. Onlar da geleneksel kadın rollerinin bir gereği olarak "mutlu yuva"larına dönmüyorlar mı?

Nerede görülmüş kendini silahlandırmayan bir ordunun savaş kazandığı? Bilinçleri silahlandırmak, yüzyılların yabancılaşmasından silkinmekle başlar.

Devrimci kadın özgürlüğü istiyorsa, kendinde özgür bir kadın yaratma yoluna girmelidir. Bu yola girmekse, çarpık bilinci yansıtan duygu, davranış ve alışkanlıkları anlamaya, görmeye, değiştirmeye çalışmakla başlar. Kavga bugün her devrimci kadından kendini kazanmasını, yeniden yeniden yaratmasını istiyor. Daha fazla özveri ve çaba kadınları özgürleşti-

recektir. **Kendini kazanan** bir kadın, burjuva değer yargılarından kopuşu yarı yarıya gerçekleştirmiş demektir. Çünkü geri yoz değerleri bilinçlice reddeden kadın kendisini ve başkalarını kazanarak yola çıkar. Özgürleşmek ve özgür kadını yaratmak mücadelesine girmek yerine kaçmayı tercih edenlere Sofokles'in dilinden sesleniyoruz:

Sofokles, yollara düşerek avunmaya çalışanlara şöyle diyor: *"Boş yere uğraşma, çünkü gittiğin yere kendini de götürüyorsun."*

Peki ya erkekler? Kadınlar köleleşirken, ikincilleşirken, geriliklere mahkûm edilirken, erkekler pirüpak kalıyor? Ya da kadın sorunu, sadece "kadınların" sorunu mudur?

"Şu komünistin üstünü kazıyın, altından odun gibi adam çıkar" Clara Zetkin'le yaptığı bir konuşmada "yoldaşlarımızın birçoğu ne yazık ki böyledir" der Lenin. Peki bugün, erkekliği bir gurur vesilesi olarak gören, bu cinsel farklılığın kendisine özel bir ayrıcalık verdiğini düşünen, bunu olanaklar ölçüsünde şu ya da bu biçimde ifade etmekten çekinmeyen birçok yoldaşımızın olduğunu kim reddedebilir. Geleneksel aile yapısının kültürel değerleri, kadınların ezen, aşağılayan değerlerin birçok komünistin düşünüş ve davranış tarzlarında etkin olmadığını kim ileri sürebilir? Yeri geldiğinde 'namus' kavramından, yeri geldiğinde cinsel beraberliklerde, yeri geldiğinde ev içi ilişkilerin örgütlenmesinde bunun bir biçimde filiz verdiğini bilmeyen var mı? Çoğu komünist erkeğin annesine, kız kardeşlerine ya da eşine karşı davranışlarında belirleyici olan karşısındakilerin kadınlığı değil mi?

Evet, kadınlar kadar, erkekler de kaçıyorlar bu sorundan. Ancak erkeklerin kaçışları, var olan durumlarını bilinçli ya da

bilinçsizce devam ettirme kaygısından başka bir şey değil.

Devraldığımız miras ve günümüz toplumunun üretim ilişkileri, devlet ve aile kurumu içinde üretilen bugünkü değerler kadını ikinci cins olarak sürekli aşağılarken, erkekleri de egemen konuma çıkarır. Bu, erkekleri daha büyük bir aşağılanmaya tabi tutar, insani yönden sakatlar. Nasıl ki kadınlarda yüzyılların geriliği, ikinciliği varsa erkeklerde de yüzyılların yönetme geleneği, egemenlik hastalıkları vardır. Onlar da doğal olarak düzenin bahşettiği ayrıcalıklardan vazgeçmek istemeyeceklerdir.

"İnsanlar üzerinde egemenliği sürdürebilmen için, insan olduğunu unutman gerekir" diyor Şeyh Bedrettin. Özgürlük ve eşitlik savaşçısı bir erkeğin böylesi hastalıklar taşıması yaralayıcıdır. Komünistler bu insani sakatlanmayı reddetmelidir. Yeni insan, bu tür reddedişlerin toplamı üzerinde yetkinleşir, şekillenir. Bu reddediş geleceğe ertelenemez. Bugünün sorunudur. Günlük ilişkiler içinde milyonlarca kez üretilen eşitsizliğe karşı, milyonlarca kez ve milyonlarca biçimde karşı koyuşu gerektirir.

Kadın sorunundan bir hastalıkmışçasına kaçan kadın ve erkek devrimciler... "Kadın sorunu yoktur, sorunlu kadın vardır" diyerek bunu şu ya da bu kadın militanın kişisel gerilikleriine indirgeyerek darlaştıranlar... Kadın sorununu kendi dışında görenler... Kadın çalışması yürütmek söz konusu olduğunda kaçacak delik arayanlar... Kaçarak kurtulamazsınız. Devrimciyseniz, bilinçlerde köklü bir dönüşüm yaratmak zorundasınız.

Değiştirmek, değişmeyi de zorunlu kılar. Çünkü insan, değiştirme eylemi içinde kendisi de değişir. Kendi ezilen cinsini

kurtarmaktan kaçınan bir kadının hem bilinci, hem de devrimciliği eksiktir. Bu da, kendinden kaçmanın ve yabancılaşmanın en belirgin görünümüdür.

Kurtuluş sosyalizmdedir, doğru. Ama, sosyalizm bugünkü yoz, çürümüş insan ilişkilerinin içinde, bu ilişkileri yadsıyarak yetişen insanların eseri olacaktır. Bu konuda, nasıl ki proleterin burjuvadan bir beklentisi olamazsa, kadının da erkekten bir beklentisi olamaz. Üstelik kendisi için savaşan kadın, bu konu özgülünde kazandığı her zaferde erkekleri de özgürlüğe, sömürüsüz ve sınıfsız bir dünyaya yakınlaştırmış olacaktır.

Mor İğneler Çarpık Bilince

Feministler bir dönem, kadının özgürlüğü önünde engel olduklarını düşündükleri erkeklere karşı, mor iğnelerle sokağa çıktılar. Onlara göre özgürlük, kahvehane basmakla, erkeklerin kaba saldırgan davranışlarına karşı mor iğneler, falçata vb. aletlerle karşı durmakla sağlanabilecektir.

Devrimci ve komünistler ise, kadını ikinci cins haline getirenin, özel mülkiyete dayalı sömürücü sistem olduğunu ileri sürüyorlardı. Ancak burjuva sisteme karşı verilecek mücadele kadını özgürleştirebilirdi. Büyük bir kavgaya, savaşa girmekti bu. Bu kavganın kazanılması kadının da kazanılmasıydı. Ama bu büyük kavganın kazanılabilmesi için kadının kazanılması gerekir. Çünkü hangi savaş olursa olsun; savaşı kazanabilmek için insanın kendini yenilemesi, dönüştürmesi zorunluluktur. İrlandalı devrimcilerin söylediği gibi, *"özgür*

olmak isteyen, darbeyi önce kendine vurmalıdır."

Devrimci kadınlar, burjuvaziye, faşizme ve gericiliğe karşı nasıl cüretle en öne atılıyorlarsa, erkek egemenliğinin bütün somut biçimlerine karşı da aynı cüretli karşı duruşu göstermek zorundadırlar. Çünkü sosyalizm mücadelesi vermek adına bu hep ertelenir. Oysa özgürlük mücadelesi yürütmek, kadının özgürleşmesi açısından bir ilk adımdır, yolun yarısıdır. Yolun devamının sarsılmadan, ayağı kaymadan yürüyebilmek için kadınlar yeni adımlar atmalıdır. Bu yüzden devrimci kadınlar, mor iğneyi öncelikle "çarpık kadın bilincine" batırmalıdır.

Hep ikinci konumda olmaya alıştırılmış, kendi başına ayakta durmayan, edilgen, bir erkeğin güvenli kolları ve bir ailenin sıcak ortamı olmadan mutlu olamayacağına inandırılmış, korunmaya muhtaç, edilgen kadın kişiliği devrimciliğe adım atmakla bütünüyle ortadan kalkabilir mi? Bu kendiliğinden parçalanabilir mi? Her şeyden önce kadınlar kendilerine biçilen bu toplumsal rolü doğal iş bölümü veya kaçınılmazlık olarak benimsemiyorlar mı? Çoğu devrimci kadında bu özellikler şu ya da bu tarzda yansımıyor mu?

Hayır diyenler cevaplamalıdır. Pratik eylemlerde en öne geçen, militan, savaşçı kadınlarda, iç politikaya etkin müdahale etmeye, ileri yöneticilik görevleri almaya gelince, neden aynı militan ve savaşçı ruh, yerini edilgenliğe bırakır? Neden kadınlar böylesi durumlarda hep geride kalmayı tercih eder? Dahası aynı militan kadınların, "ev" söz konusu olunca, devrimci giysilerinden soyunup, "kadınlığın" rahat giysilerine büründüklerine, geleneksel kadın rolüne döndüklerine kim itiraz edebilir?

Farkında olmadan ezen bir güce boyun eğmeye devam eder devrimci kadınlar. Yapacağı yeni bir işte teşvik beklemeden, bildiği doğrular çerçevesinde hareket eden devrimci kadınların sayısı çok azdır. Risk almaktan korkar. Potansiyel gücünü bir türlü açığa çıkaramaz. Bu yüzden kendine güvensizdir, hep bir yol gösterici arar; diğer bir ifadelendirmeyle kendini yönetecek egemen bir güç. Ve bu da erkek olur genellikle. **"Yönetmeye hazır olanları değil, fakat boyun eğmeye daha da hazır olanları suçluyorum"** diyor bir filozof. Devrimci kadınların da en fazla kendilerini suçlamaları gerekmez mi?

Kadınlar, başkalarına havale ederek kurtuluşlarını gerçekleştiremezler. Devrimci olmak, erkek sınıf kardeşleriyle omuz omuza mücadeleye katılmak yetmez. Devrimci olmak, kadınlara, tümüyle kişisel kurtuluş da getirmez. Gerici ön yargılar onu her yerde sinsice takip eder. **"İkinci cins" gerçeği kadının ruhunda "habis bir ur" olarak varlığını korur.**

Evde, işte, eylemde, parti ilişkilerinde her türlü ayrımcılığa, ikinciliğe, edingenliğe, pasifliğe karşı bayrak açmadıkça ne erkeklerdeki gerici ön yargılar alt edilebilir, ne de ruhlara sinmiş çarpık bilinç ortadan kaldırılabilir. Çarpık kadınlık bilinciyle hesaplaşmadan kadınlar kurtuluşları yolunda tutarlılıkla yürüyemezler. Çarpık kadınlık bilinci genel olarak kadınları, özel olarak devrimci kadınları düzenle bütünleştiren en önemli bağdır. Devrimci kadın, bu bağı, onu insani özüne yabancılaştıran bu göbek bağını, kendi elleriyle koparıp atmalıdır.

"Kadının kurtuluşunu kadının kendisi gerçekleştirecektir" diyor Lenin.

Devrimci kadınlar, çifte köleliği reddetmeli, kendi sorunlarına sahip çıkmalı, cinsini özgürleştirmek için kafa yormalı, çaba harcamalıdır. Kadınlar, devrimin bütün alanlarında mücadelenin merkezinde görev almaktan korkmamalı, politika belirleyen güç olmalıdır. Çekinmeden sorumluluk üstlenmeyi bilmelidir.

Kendi kurtuluşları için savaşan kadınlar, erkek yoldaşlarını eğittikleri gibi, kendilerini de eğiterek dönüştürmüş olacaklardır. Yeni toplum, sosyalizm özgürleşmiş işçi, emekçi kadınların ve erkeklerin omuzlarında yükselecektir.

Aşk

II. Bölüm

"Toplumsal Kadınlık"tan Özgür Kadına

"Bin yıllardır süregiden uşaklığın, kadın ruhunda psikolojik yapısında miras bıraktığı yıkımı açıklıkla görüyoruz..."
Clara Zetkin

İkili Kimlik

"Kadın doğulmaz, kadın olunur" demiş Simon de Bovier. Yanlış mı?

Daha **anne karnındayken başlar ayrım.** İstenmeyen kızlar ve baştacı edilen erkekler. Kız çocuklara pembe yakıştırılır, erkek çocuğa ise mavi. Neden? İkibin yıl önce de böyle miydi? Ya da ilkel komünal toplumda böyle bir ayrım yapıyorlar mıydı? Birkaç yaşındayken kız çocuklara cinsel rolleri öğretilir. Onlar bebeklerle oynayacak, ip atlayacak, evde annelerine yardım edecek. İleriki yaşlarda dikiş nakış öğrenecek, çeyiz hazırlayacak ve nihayetinde uygun bir koca bularak evlenecek ve "kutsal analık" görevi gereği çocuk doğuracaktır. Her şey önceden belirlenmiştir. Okul ya da iş yaşamı onları temel "görev"lerinden koparamaz. İyi bir koca ve mutlu bir

yuva! Kadını yaşamda en büyük hedefleri bunlar olmalıdır. Bu duygu öylesine derin ve öylesine vazgeçilmez bir gerçek gibi yerleşir ki ruhuna; kadın bu durumu mutlak ve insanlığın değiştiremeyeceği bir doğa yasası olarak benimser, kabullenir.

Küçük yaşlarda başlar eşitsizlik. Sokaklar erkek çocuğundur. Kız çocukların özgürlük alanı kapı önü ile sınırlıdır. Kızlar terbiyeli, uslu sessiz olmalıdır. Erkeğin hırçını sevilir. Erkeğin cinsel organı ile övünülür, kızlar için ise daha o yaşta utanılacak bir organdır. Kız çocukları biraz büyüdüklerinde cinsel kimlikleri iyice belirleyici olmaya başlar. Kadınlık bir pranga, bir hapishane hücresi olur. Kızlık zarı erkeğe sunulacak en büyük armağandır. Kutsaldır. Ondan yoksun olmak düşünülemez bile. Kadın daha küçükken gelecekteki erkek "sahip"e sunulmak için yetiştirilir. O sahiplenilendir. Kendisini erkeğe beğendirmek, en iyi biçimde pazarlamak onun temel amacıdır. Vücut ölçülerinden giyim kuşamına ve makyajından günlük davranış biçimlerine kadar her şeyi ile karşı cinsin beğenisine göre hazırlanır. Bunun için de hemcinsleri ile rekabet etmeye zorlanır. Öyle olması istenir. Ahlak ölçülerinin temel belirleyeni de bu kurallara ne ölçüde uyduğudur. Öne çıkmak, özgür hareket etmek, inisiyatifli olmak ayıptır, bir kadına yakışmaz. O, nihayetinde bir kadındır ve toplumdaki yerini bilmesi gerekir!

Bu **öğretilmiş kadınlık "toplumsal kadınlık"tır.** Teslimiyet, boyun eğmeyi, erkeğin "malı" olmayı doğal ve değişmez bir gerçeklik olarak kabullenmeyi içerir. Her kadın bu eğitimden geçer. Bu, özel planlanmış bir eğitim değildir. Toplumsal ilişlerin her gün kendiliğinden ürettiği "yerleşik" eğitimdir. Bir fetişizmdir. Tıpkı para, meta ya da dinde olduğu gibi. İn-

sanın kendini yarattığı, kendi ürünü olan değerler ya da kurallar tarafından yönetilmeyi kabul etmesi ve bunun doğal bir durum olarak algılanmasıdır fetişizm. Toplumsal kadınlık bu yabancılaşmanın çarpıcı örneklerinden biridir. Gerçekte kadını, erkek karşısında bu tip davranışlara iten hiçbir doğal neden yoktur. Bunun tek sebebi, özel mülkiyete dayalı toplumsal ilişkilerdir. Kadın mülktür. Erkek ise sahip. Tam bir efendi köle ilişkisidir bu.

Devrimci olmak, kadına özgürlüğün yolunu açar. Hepsi bu. Devrimci erkekle devrimci kadının eşit oldukları ileri sürülebilir mi? Bu ikili arasında daha en başta, eşitler arasında eşitsiz bir ortaklık yok mudur? Ya da erkek kadına göre **daha eşit** bir konumda değil midir? Devrimci kadın, öğretilmiş kadınlık ya da "Toplumsal kadınlık" kimliği ile yer almaz mı mücadelede? Onun çeyizinde kaneviçeleri, masa örtüleri yoktur kuşkusuz ama, çarpık kadın bilinci onun çeyizi değil midir? Onun cinsel ahlak anlayışı, namusa bakış açısı, eşi, çocukları annesi ya da yoldaşlarıyla kurduğu günlük sıradan ilişkilerdeki davranış tarzları bir önceki sürecin daha bebekken öğretilmeye başlanan kadınlık bilincinin yansımaları değil midir?

Devrimci olmak kadına yeni bir kimlik kazandırır. Ya eski kimlik? Kadının ruhuna sinmiş, hücrelerine işlemiş o toplumsal kadın kimliği, o geleneksel kadınlık kaybolur mu kendiliğinden?

Devrimcilik, geleneksel kadın kimliği üzerine çekilmiş parlak bir cila mıdır yoksa? Belki de öğretilmiş kadınlık üzerine giyilmiş ışıltılı bir elbise. Böyle değilse neden geleneksel kadınlığa geri sıçrayış veya eskiye dönüş bu kadar kolaydır. Neden her zor durumda, her dönemeçte öğretilmiş kadınlık

ruhuna teslim olur, cilaları dökülür, eski elbisesi ortaya çıkar ezici çoğunlukta devrimci kadının.

İtiraz mı Ediyorsunuz?

O halde, herhangi bir anda ve herhangi bir durumda karar almanız gerektiğinde neden kadınca duygularınız ön plana çıkıyor; neden aldığınız kararları mutlaka birilerine onaylatma ihtiyacı duyuyorsunuz? Neden sıradan bir kadın gibi, evinizi sığınak olarak görüyor, ev işlerini kendiliğinden adeta farkında olmadan öz işiniz olarak algılıyorsunuz? Neden daha ileri görevler almakla bu kadar çekingensiniz? Neden yeni alanlar, yeni görevler söz konusu olduğunda kaygıya kapılıyorsunuz? Neden, kendinizi ispatlamak, göstermek duygusu, kimi zaman davranışlarınıza egemen oluyor? Neden sizden daha alt görevde olan bir kadın yoldaşınıza karşı kırıcı oluyor, otorite gösterisine ihtiyaç duyuyorsunuz? Neden erkek yoldaşlarınıza karşı sevecen, yapıcı, sorun çıkarmayan, anlayışla ve iyi bir dinleyici oluyorsunuz da, hemcinsinize karşı yer yer kabalaşıyor, küçük şeyleri sorun haline getiriyor, paylaşmaktan kaçınıyor, anlamaya çalışmıyorsunuz; ve bundan da öte, neden hemcinslerinize kıskançlık duyuyorsunuz? Neden erkek arkadaşınızın sizi terk ettiğinde, limansız kalmış gemilere dönüyorsunuz ve dünyanız kararıyor?Neden namusu cinselliğe indirgiyorsunuz? Gerisini siz ekleyin.

Devrimci kadın bu ikili kimlik gerçeğini, nedenlerini ve onu besleyen toplumsal maddi koşulları çıplak gözle görmek, bilinciyle duyumsamak zorundadır. Sorunu çözmenin başlan-

gıç noktası budur. Eğer, köhne dünyaya ait bu uğursuz kimliğe, bu acı gerçeğe gözler kapanırsa; eğer onun günlük yaşam içinde kendini yeniden üretişine seyirci kalınırsa ve her şey oluruna bırakılırsa, kendi felaketimizi hazırlıyoruz demektir. Hiç şüphe yok ki, bir **devrimci kadını düzenle bütünleştiren, onu düzene döndüren en önemli etmen, ondaki geleneksel kadınlıktır.** Geleneksel kadınlık, devrimci kadının ruhuna gizlenmiş burjuva düzendir. Mutlaka sökülüp atılmalıdır.

Peki nasıl? Zihniyette köklü bir değişim, bir devrim yaparak. Eğer devrimci kadın geleneksel kadınlığa ait duygu ve davranışlarına onay verilmesinden veya övülmesinden keyif duyuyorsa böyle anlarda kendini daha **iyi** hissediyorsa henüz zihniyetinde köklü bir değişimden veya devrimden söz edilemez. O aslında bir köle ya da iyi **ruhlu bir köle** olmayı sürdürüyor demektir.

Devrimci kadın kadınlığı değil, geleneksel kadınlığı (toplumsal kadınlığı/öğretilmiş kadınlığı) reddetmelidir. Yaşam özerk alanlara bölünmemelidir. Kadının bir devrimci yanı, bir de geleneksel kadın yanı olmamalıdır. **Sorun kadınlıktan uzaklaşmak değil, kadınlığı devrimcileştirmektir.**

Aile, Evlilik, Aşk

Ezen/ezilen, birinci/ikincil, efendi/köle ilişkisinin her gün yeniden üretildiği bir **kölelik kurumudur** aile. Toplumun en küçük birimi olarak, onun hem bir **kök hücresi** hem de aynasıdır. Bugünkü ailenin ve dolayısıyla kadının köleliğinin kökeninde özel mülkiyet vardır. Özel mülkiyetin ortaya çıkışıyla

komünist ev ekonomisi yıkılır, ev yönetimi de kamusal niteliğini yitirerek özel hizmet haline gelir. Dış dünyadan koparak evin dört duvarı arasına sıkışan kadın da, ürettiğinin karşılığını alamayan, aile içinde ve aile için bir hizmetçi konumuna düşer.

Sınıflı toplumlarda aile kurumu, kadınlar için **köle evi**nden başka bir şey değildir. Evlilikle birlikte kadının boynuna binlerce yıllık paslı aile zinciri vurulur. Parmağındaki halka, köleliğin tescilidir. O artık kocasının "malı"dır. Kendine ait ne varsa baba evinde kalmıştır. O, kimliğinden ve kişiliğinden arınarak, kocanın kimliğine iltihak eder. Artık kendi başına bir **"hiç"**tir. İsmi bile tek başına anılmaz, ancak kocasının adının yanında ve mutlaka ikinci sırada rastlanır adına. O, her haliyle bir halkalı köledir. "Baba" ya da kocaya verilen görev, kadını yönetmektir. Kadın için ise "anne" ya da " eş" olmak köleliği kabul etmek/devam ettirmektir.

Feodal dönemde "geniş aile" tipik olandı. Kapitalizmle birlikte onun yerini "çekirdek aile" aldı. Kapitalizmin gelişmesi nasıl ki feodal devlet yapısını parçalayıp atıyorsa, aynı parçalanma aile kurumuna da yansıdı. Eskinin kalabalık ailesi dağıldı. "Geniş aile"de kadın yalnızca kocasının değil, evin bütün erkeklerinin hizmetçisiydi. "Çekirdek aile"de işin özü değişmedi. Kadın bu kez yalnızca kocasının hizmetçisi olacaktı. Bizim gibi geri kapitalist ülkelerin hüküm sürdüğü yerlerde durum daha trajik bir hal alır. Kapitalizmin gelişmesiyle eski tip aile hızla çözülürken, kapitalist gelişmenin yeterli olmaması nedeniyle, çözülme son noktasına varmaz. Şehirli olmak yaşamda hemen ve köklü değişimler yaratmaz. Arkaik ilişkiler aile yaşamına damgasını vurur. Feodal dönemin gelenek ve kültürünün etkisi varlığını korur. Erkek, kadın ve ço-

cuklar üzerindeki hakimiyetini kaba şiddet dahil toplumsal geleneklerin gücünü kullanarak devam ettirir. Din bu geleneklerin sürdürülmesinde kolaylaştırıcı bir rol oynar. Kadını açıkça ikinci cins gören, köle kabul eden islamiyetin etkisi, değişen iktisasi ilişkilerin yarattığı zorlamaya rağmen, erkek egemenliğinin eski biçimlerde sürdürülmesinin direnç noktalarından birini oluşturur. Kadını aşağılayan gelenek ve değer yargıları dini inanç zırhı altında korumaya alınmıştır. Feodal ilişkiler ve dinin etkisi kadını içinden çıkılmaz zor bir cendereye sokmuştur. Bu yüzden coğrafyamızda, "geçiş ailesi" diyebileceğimiz bir aile tipi egemendir. Bu aile, biçim olarak "çekirdek aile"nin etkisi altındadır. Kuşkusuz toplumsal yapıda saf burjuva "çekirdek aile" gerçeği de mevcuttur. Ve yine bu, "geçiş aile" karşısında gelişen, egemenleşen bir pozisyondur. Fakat hali hazırdaki olgular esas alındığında tipik olanın birincisinin henüz tam olarak ikincisine dönüşmediği "geçiş ailesi" olduğu söylenebilir. Varoşlarda, emekçi semtlerinde, hızla büyüyen şehirlerde bunun ağırlığı gözle görülür boyutlardadır.

Bu nedenle gelişmiş kapitalist ülkelerden farklı olarak coğrafyamızda kuşaklar arası çatışma daha büyüktür. Anne-babalar çocuklarıyla "uzlaşmaz" çatışmalar yaşarlar. Kız çocukları üzerinde kurmaya çalışılan otoriteye karşı savaşım her ailede görülür. İlk isyan ailedeki baskı ve otoriteye karşıdır. Bir tarafta çocuğunu anlamayan anne-babalar, diğer tarafta anlaşılamayan çocuklar vardır. Aile içinde, erkek çocuklar, annelerini, kendi işleri dahil, tüm ev işlerini yapmak zorunda kabul eder. Kız kardeşleri varsa aynı şey onlar için de geçerlidir. Ailede baba ve erkek çocuklar, anne ve kız kardeşler üzerinde söz sahibidir, otorite sahıbidir. **Kadın ekonomik bağımsızlığı-**

nı kazanmış olsa bile evde erkek otoritedir/egemendir. Eskiye ait geleneksel ilişkiler kadını baskı altına alır.

Sömürücü sistemin hücresi olan ailenin ayakta kalabilmesi, kadının köleliğinin sürmesine bağlıdır. Bu nedenledir ki, burjuvazi, aile adına kadının köleliğini kutsar.

Kadın ekonomik bağımsızlığını kazanmış olsa bile, hâlâ erkeğin mülkü olmaktan çıkmamıştır. Her maddesi mülkiyet ilişkilerini düzenleyen aile kanunu, kadını, erkeğe göre tanımlar. Görece iyileştirmeler yapılsa da, gerçekte erkek, ailenin reisidir. Erkeğin mülkü olan kadının en önemli görevi anneliktir. Kadın, iyi bir anne olmak zorundadır. Ailenin ve çocukların namusundan kadın sorumludur.

Tarihsel ve sosyal ilişkileri nedeniyle özgür olmayan kadın, geçimini ve geleceğini evlilikte görür, evlilik köleliğine muhtaç hale getirilir. Günümüzde tercihini özgürce yapan bireylerin evlilikleri söz konusuymuş gibi görünse de, burada aşkın anlamı para ve çıkar, özgürlüğün anlamı yeni bağımlılık, evliliğin anlam ise satış sözleşmesidir.

Gelişmiş bölgelerde/şehirlerde artan boşanma oranlarına rağmen, kadın mutlu olmasa da kurduğu evliliği sürdürmek zorunda kalır. Çocuğunu ve eşini terk eden kadına olumsuz bir gözle bakılır, o artık hor görülen ve sahipsiz bir metadır. Bu değeri düşmüş metayı ucuza almak isteyen erkekler kuşatır kadının çevresini. Bunalım içinde, çocuklarını bile öldürecek kadar ağır cinnet geçiren kadınların artan sayısı, toplumumuzdaki ailenin kadın için ne ifade ettiğini gösterir. Bu atmosferde boğulan kadın, bir çıkış yolu arar, bulamaz. Söz konusu atmosfere yol açan ilişkilerle çatışmaya girer, fakat geleneksel olanın içinde hareket ettiği, çatıştığı ilişkileri yaşamında yeniden üretir.

Aile ekonomik olduğu kadar, ideolojik olarak da düzenin yeniden üretildiği bir kurumdur. Toplumsal yozlaşmanın, eşitsizliğin kök hücresidir burjuva aile. Köle bireylerin birlikteliği üzerinde kurulmuştur ve kendini yeni köleler eğitmekle var eder. Kölelik, sömürüyü dervişçe kabulleniş, fedakarlık adı altında, kadın şahsında kutsanır. Çocuklar, annelik görevleri için hiçbir eğitim almayan kadın tarafından geleceğin yeni köle ve efendileri olarak eğitilirler. Cinsler, kendilerine ve birbirlerine yabancılaştırılır.

Kadın, kendini ezen, köle haline getiren kapitalist sömürü ve ataerkil düzeni her gün yeniden ve yeniden üretir. Kendisini sarıp sarmalayan kölelik zincirine hergün yeni halkalar ekler. Erkek çocuğu egemen kültüre uygun olarak eğitir. Kendi elleriyle "efendi"sini büyütür. Erkek çocuğa, kadına hükmetme ayrıcalığını, yine bir kadın; annesi öğretir. Söz konusu kız çocuğu olduğunda ise, onu iyi bir köle olarak eğitmek iyi bir anne olmanın kıstası olur. Bunun içindir ki "toplumsal kadınlık"ın birinci öğretmeni yine bir kadındır. Nekrasov'un söylediği gibi: kader kadınlara üç pay ayırdı. **İlki bir köleyle evlenmek. İkincisi, bir kölenin annesi olmak. Üçüncüsü, bütün hayatınız boyunca bir köleye itaat etmek.**

Devrimci kadın ve erkekler böyle bir düzen içinden çıkıp gelirler. "Toplumsal kadınlık" ya da "öğretilmiş erkeklik" onlarla beraber devrimci saflara akar. Devrimci kadın ve erkeklerin kurdukları evlilik ilişkilerinde de, yetiştikleri aile kurumunun tarzı şu ya da bu biçimde, şu ya da bu oranda varlığını sürdürür. Devrimci saflarda da karşıt cinsler geleneksel "rol"lerine uygun olarak konumlanırlar. Kuşkusuz bilinçsizce, kendiliğinden bir konumlanıştır bu. Fakat devrim, bir bilinç, bir irade işidir. Kadın ve erkek, ailede öğretileni, dayatılanı

reddetmedikçe, gelenekselden kopuşamaz ve yıkmak için canla başla savaştıkları toplumsal düzeni her gün kendi ilişkilerinde yeniden üretirler.

Bu kölelik kurumuna kadınların bu denli düşkün olması, "toplumsal kadınlık"ın onun üzerindeki güçlü etkisini gösterir. Bu paslı kölelik zincirini parçalayıp dağıtmak yerine, "mutlu yuva" özlemi ile bir erkeğin limanına demir atma, bu uğurda devrimci mücadeleden vazgeçme, bu "çarpık bilinç"in gücünü, derinliğini ortaya koyar.

Bu "çarpık bilinç" nedeniyledir ki, sevgi ve aşk anlayışı ve bu temeldeki ilişki tarzını, değerleri kavrayış da pratikte çoğunlukla çarpıktır. Bunun içindir ki, **sevgi, bazen zorluklar karşısında sığınılan ilk kuytu, bazen fırtınalarda demir atılan ilk liman, bazen de bencilliğin ve zayıflığın adresi olarak algılanır.**

Sıradan bir kadın, kendini bir erkeğe ait hissetmek ister ve bundan mutluluk duyar. Hatta bu aidiyet zincirini ömrü boyunca boynuna takmak için büyük sabırsızlıkla bekler. Çünkü bir erkeğin gölgesi, zayıf, tek başına hayatı sürdürmeyi başaramayacak yetenekte bir kadın için güvencedir, sığınaktır. Erkek, kadın için en emin limandır.

Böylesi bir bağımlılık ilişkisi, sevgiyi kadın için bir **"manevi hapishane"**ye çevirir. Bu hapishanenin gardiyanı erkektir, anahtarlar onun ellerinde bulunur. Duvarların dışında özgürlüğün olduğunu tasavvur bile edemeyen kadın, sürekli sevdiği erkekle birlikte olmayı, yaşamını onun merkezinde kurmayı ister. Erkekle yaşadığı "duygusal" ilişkide, özel bir dünya kurar ve bu dünya, kadının tüm dünyası olmaya adaydır. Böylelikle sözümona yaşantısındaki boşlukları doldurur. Yaşama erkeğin penceresinden bakmak, onun gördüklerini gör-

mek kadını mutlu eder.

Anne ve eş rolleri, geleneksel kadının toplumdaki temel gerçeğidir. "Her eve bir kadın lazım"dır, "Kadın yoksa ev eve benzemez" anlayışı erkeklerden çok kadınların düşlerini yansıtır. Evlilik kavramının ardında, kadın cinsinin köleliği yatar. Bir ev ve onun içinde bir kadın. Evlilik olgusunun gerçek içeriği budur. Evlenmek, bir eve ve kadına sahip olmaktır. Kadın her zamanki gibi yalnızca sahiplenilendir. Kadının dünyası evidir. Onun işi, **evi çekip çevirmek**tir. onun öğrenim görmüş olması, çalışıyor olması bu gerçeği değiştirmez. Erkeğe düşen ise, **dünyayı çekip çevirmek**tir.

Devrimci bir kadın da, bilinçli ya da bilinçsizce kendini "iyi" bir eş olmaya adar! Kadın, cinsine biçilen tarihsel rollere karşı savaşım vermek yerine, onun en iyi ihtimalle devrimci sosuna batırılmış tarzda "yeni" haliyle sürdürmeyi düşünür. Sonuçta, eski aile ve ilişki biçimi, biraz daha farklılaşmış bir biçimde, yeniden yaşanır.

Özel mülkiyet düzenine karşı olan bir kadın, için "benimsin" sözü, tüyler ürpertici olmalıdır. Çünkü söz, kadını mülkiyeti gibi gören ve kadının cinselliğini sahiplenen erkek egemen anlayışı ele verir. Oysa, bu sözü söyleyen bir erkeğin, kendisini çok mu çok sevdiğini düşünür kadın. Erkeğin kendisini sahiplenmesini, kendisine olan aşkının büyüklüğüne yorar. Bu aşkın büyüklüğü(!) karşısında kendi kimliğinden, kendi benliğinden, kendi yaşamından vazgeçer. "Toplumsal kadınlık"ı yadsımak yerine, kendini yadsır ve böylelikle kendi kendinin katili olur.

Oysa özgür kadın için *"tutkulu bir sevda veya aşk, hayatın diğer gerçekliklerinin dışında, onlardan bağımsız ya da onların tümünün yerine ikame edebilecek bir olgu değildir. Sosyal*

düşüncenin, bilimin, yeteneklerin ve yaratıcı çalışmanın ortaya çıkardığı eserin ve hazzın bir kadının bütün gönül sevinçlerinden, tutkunun tüm zevklerinden daha önemli, daha değerli, daha 'kutsal' veya vazgeçilmez olduğu kuşkusuzdur. Her şeyden önce, bir insan kimliğine sahip olan kadın için, aşk ve tutkulu sevdalar bunlarla birlikte gerçek bir insani öz ve derinlik kazanır." (Kollantain)

Egemen erkek açısından da, kendisine "ölümüne bağlı", isteklerine karşı çıkmayan bir kadın idealdir, vazgeçilmezdir. Bu yüzden erkek de asla "mülk"ünü yitirmek istemez. Bu amaçla, kadının önünü keser, gelişmesine ve kendini başka alanlara yöneltmesine engel olur.

Oysa aşk, özgürleşmenin ve özgürleştirmenin bir aracıdır. Kadın ve erkek arasındaki aşk, insanlar arasındaki en doğal ve en insani ilişki biçimidir. Bu doğal ilişki, sınırsız bir paylaşımı ifade eder. Değiştirir, dönüştürür. Bireyleri birbirine körü körüne bağlamak yerine, özgürleştirir. Bireysel cinsel aşk, maddi temelini mülkiyet ilişkilerinden yoksun proletaryanın ilişkilerinde bulur. Geleceğin yeni insanı olan komünist kadın ve erkekler de bu temelde ilişkilerini yeni bir biçime sokarlar. **Aşkın özü, her türlü yabancılaşmanın reddi ve insani olan her şeyin yüceltilmesinde karşılığını bulur.** Kuşkusuz ki, geleceğin toplumunu kurma kavgasındaki bireyler arasında yaşanacak aşklar da buna denk düşecektir.

Küçük sevinçlere duyarsız yüreklerin, büyük sevinçlere yabancı olduğunu söyleyen Rosa Luxemburg, "yalnızca küçük sevinçlerle yetinmenin yoksulluk" olduğunun farkındadır. Yalnız aşkıyla yaşayanın dünyası dar, hayalleri hamdır. Hangi sıradan mutluluk "seni kavgam kadar seviyorum" dizesinin yerini tutabilir ki? Aşkını kavgasıyla birlikte yaşamayanın sev-

dası bencil ve sıradanlaşmaya yazgılıdır. Kavga ve sevda birbirini besler ve büyütür.

Gerçek bir insani öze dayanan aşk sevgiye, paylaşıma dayanır. Büyük ve çoğalan paylaşımlar, toplumsal yaşam karşısındaki duruşunuzla ve bireysel etkinliğinizin düzeyiyle orantılıdır. Biri zayıfladıkça diğeri de zayıflar. Dünyası dar ve değerleri bencil olanın paylaşımı güdük, aşkı ise güdüsel ve yüzeysel olur. O, kendini üretmek, yeni ufuklar kazanmak yerine, en büyük tekdüzelikle tekrar etmeye mahkûmdur. Ve bu yüzden hızla tersyüz olmaya, çürümeye, değersizleşmeye hazırdır. Çok basit nedenler buna yol açabilir.

"Eğer aşk ilişkilerinde kör, özümleyici ve istekli tutku gücünü yitiriyorsa; sevilen kişiye daima bağlanma şeklindeki bencil arzu ve mülkiyet duygusu zayıflıyorsa, erkeğin kendini beğenmişliği ve kadının kendi "ben"inden akıl almaz biçimde vazgeçişi kayboluyorsa, bütün bunlara karşılık aşkla diğer değerli çizgilerin geliştiği görülecektir. Kişinin başkasına karşı saygısının, onun haklarını önemseme yeteneğinin güçlendiği, karşılıklı ruh inceliğinin geliştiği, aşkı yalnızca öpücük ve okşamalarla değil, eylem birliğiyle de, irade birliğiyle de, ortak eserle de ifade etme isteğinin arttığı görülecektir." (Kollantai)

Madalyonun İki Yüzü: Geleneksel Namus Anlayışı ve Erkekleşme

Namus özel mülkiyet düzenin tersyüz ettiği, insani özünü boşalttığı kavramlardan biridir. Yüzyıllardır süregelen gelenekler ve değer yargılarında, namus anlayışı korkunç tarzda

çarpıtılmış ve bozulmuş olarak çıkar karşımıza.

Bilindiği gibi tek eşli evliliğin ortaya çıkmasıyla, kadın kendi bedeni üzerindeki söz hakkını yitirmiştir. Onun görevi, **babası belli çocuklar doğurmak**tır. Özel mülkiyet ilişkilerinin devamı için bu zorunluluktur. Bu yüzden de kadın egemenler tarafından namusun koruyucusu ve konusu kılınmıştır. Kadın, evini, namusunu, iffetini korumada birinci derecede sorumludur.

"Toplumsal kadınlık"ın en sinsi görünümlerinden biridir cinsel namus anlayışı. Namus denilince ilk akla gelen, kadının cinselliğidir. Bu yüzden namusu korumak kadını korumak değil, kadının cinselliğini korumak anlamını taşır. Bu kadın için öylesine utanç verici ve aşağılayıcı bir durumdur ki, henüz evlenmemiş bir kadın bile, kendi bedeni üzerinde her türlü söz hakkından mahrum bırakılır. O beden, gelecekte onu ele geçirecek olan erkeğin mülküdür. Evlilik ise bu mülkün tescil edilmiş halidir. Bu yüzden evlenmemiş bir kadın "bekaretini kaybetmesi", evli bir kadın için ise kocası dışında bir erkekle cinsel beraberliği namussuz olarak damgalanması için yeterlidir. Çünkü böyle davranmakla, kadın özel mülkiyet düzeninin devamı için gerekli olan kuralları ihlal etmiş sayılır. Oysa ikiyüzlü burjuva toplumsal değerler aynı davranış biçimlerini erkek için namussuzluk saymaz. Aksine bir övünç kaynağı olarak yüceltir.

Ailede kadın, namusun esas konusudur. Erkeğe ayrıcalıklarını veren aile, kadını üretim ilişkilerinden uzaklatırak anne ve eş rolleriyle eve kapatır. Köleleştirir, aptallaştırır. Korunacak bir zavallı haline getirir. Zaptedilmediğinde "yoldan çıkmaya" hazır potansiyel bir fahişe gibi görülür. Bu yüzden de her zaman **"kontrol altında"** tutulmalıdır! Eğer kadın, eşini al-

datırsa ya da ahlak ölçütlerinde toplumsal olarak tanımlanmışın dışına çıkmaya kalkarsa, erkeğin namusu kirlenir. Kadının değil! Kadının **kendine ait bir namusu bile yoktur.** Çünkü toplumda **kadın, erkeğin namusudur.** Namus cinayetleri, kadınlar töreyi çiğnedi diye dökülen kanlar, sonuç olarak, özel mülkiyete dayalı toplumsal ilişkilerin ürününden başka bir şey değildir.

Coğrafyamızdaki gibi burjuva ilişkilerin, feodal değer yargılarıyla harmanlandığı aile yapısının başat olduğu toplumlarda, bu daha belirgindir. Ailenin "namusunu kirleten" genç kızı ortadan kaldırmak için, yine aile meclisince ölüm kararları alınır. En çarpıcı olan da, yine aynı ailedeki diğer kadınların bu karara onay vermesidir. Tıpkı eşinden ayrılmış kadınlara, toplumda, "üçüncü cins" gözüyle bakılmasında, onların birer potansiyel fahişe olarak görülmesinde, kendi hemcinslerinin, bu acımasız ön yargıları ve aşağılamaları sahiplenmekte ön sırada yer almaları gibi.

Namus, kadının cinsel organında değil beynindedir. Bunu, düşüncelerinde, değerlerinde ve yaşam ilkelerinde diye de ifade edebiliriz. Geleneksel kadın kimliğinin bunu kavramasını bir yaşam tarzı haline getirmesini beklemek aptalca bir iyimserlik olur elbette. Şaşırtıcı olan, devrimci kadınların da bu konuda çok mesafe alamamış olmaları, gözle bir görülür bir zayıflık taşımalarıdır. Bu gerçeğin en fazla açığa çıktığı yer, faşist cellatlarla açık bir irade savaşının yaşandığı işkencehanelerdir. İşkencede kadının maruz kaldığı şu veya bu fiziki şiddetle, cinsel organlarına yönelik taciz arasında esasen bir fark yoktur. Ne var ki, birincisini göğüsleyen pek çok kadın, ikincisinde zorlanmakta, derin bir psikolojik tahribat yaşayabilmektedir. Bu durum bir bilinç sorununa işaret eder.

Burada sorun, uğranılan işkencenin, devrimciliğimize, savunduğumuz ideallerde değil de, başlıbaşına kadınlığımıza yönelikmiş gibi algılanmasıdır. Bunu bilen işkenceciler de, kadını aşil topuğundan vurmak için, onun kadınlığına saldırır, buradan teslim almaya çalışırlar.

Mücadele yaşamında, ikinci kimliğini yanında taşımış, yaşamını özerk alanlara bölüp, buralarda geleneksel kadının yaşamasına izin vermiş, devrimciliği ve kadınlığı ayrı kulvarlarda seyretmiş kadınlar için, zayıf halkanın, zor karşısında kopması mutlak olmasa da, daha kolaydır.

Devrimci kadının yüreğinin, beyninin bir köşesinde gizlediği ve düzene ait özelliklerden teslim alınmaya çalışıldığı koşullarda bir teslim bayrağı olarak öne çıkarıverdiği özünden boşaltılmış "kadınlık onuru", bir erkeğe ait olmaya alışılmış kadınlığın dışa vurumundan başka bir şey değildir. Baba, eş veya sevgiliye ait olan kadınlıktır. Bu yüzden, tecavüz işkencesine uğrayan kadın, babamın, eşimin, sevgilimin yüzüne nasıl bakacağım kaygısıyla gerçeği gizlemeye, kendini, paylaşmadıkça çoğalan acı cehennemine gömmeye razı olur. Böylelikle işkenceciyi sevindirdiği ve cesaretlendirdiği gerçeğini bile düşünemez hale gelir. Oysa bu koşullarda isyankar olmak en doğal insani tepkidir. Bundan dahi mahrum kalınır.

Oysa kadın, cinsel kimliğinden önce bir insan kimliği taşır. Cinsel kimlik ancak bu temelde anlamlı ve değerlidir. Yoksa hayvanlardan ne gibi bir farkımız kalır. Onur, namus gibi kavramlar cinsiyette değil, onu da kapsayan insanlıkla gerçek anlam ve değerini bulur. **İnsanlık onuru korunmadan kadınlık onuru asla ve asla korunamaz.** Bu sorunun devrimci kadınlar açısından duru, kesin bir bilinçle çözülmesi gerektiği aşikardır.

Namus anlayışındaki çarpıklık kadının ruhuna sinmiş "toplumsal kadınlık"ın en çıplak biçimi ise, erkekleşme bu çarpıklığın zıt kutbu olarak aynı "toplumsal kadınlık"ın en gizli biçimidir. "Erkekleşme" kadınlıktan utancın, kaçışın ürünüdür. Fakat bir kadın için hiçbir olumlu çözüm veya bir parça özgürleşme getirmez. Yabancı ve "kişilik bozukluğu" yaratmanın dışında işlevi olmaz.

Parçalanmış bir hayat, kadının devrimci kimliğini de zaafa uğratır, sakatlar. Çünkü çarpık bilinçli kadın, toplumsal/öğretilmiş kadınlığı" reddedeceği yerde, "kadınlığa" ait her şeyi devrimci kimliğinden silmeye çalışır.

Devrimci mücadele içinde bile, kadınlara eksik, yetersiz, zayıf gözüyle bakılması, kadınları çoğunlukla bir erkek gibi davranmaya iter. Bu yüzden, kadın, kendini kabul ettirebilmek için, ne kadar **"erkek"** olduğunu karşısındakine ispatlamak zorunluluğu duyar. Bu kadınlar, kadınların ikincil dünyasından erkeklerin egemen dünyasına iltica etmiş ya da etmeye çalışanlar; ruh hali, kişilik şekillenmesi, tavır ve davranışlarında bilinçli ya da bilinçsizce erkekleşmeye çalışırlar.

Geleneksel anlayışa göre, erkeklere ait olan bir dünyaya adım atmıştır devrimci kadın. Erkekler gibi dövüşür, silah kullanır, tartışır, inisiyatifli ve atılgan olması gerekir. Oysa kadın, tüm bunları yapma potansiyeline zaten sahiptir. Kırmaya çalıştığı duygu, gerçekte kadının güçsüz, korunmaya muhtaç ve zayıf olduğu düşüncesidir. Çünkü toplumda güç ve kararlılık erkekle özdeşmiştir. Kadınlara ise, aksine zavallı gözüyle bakılır. Bu durumda kadın, kendini ispatlamak zorunluluğunu hisseder. Güçlü görünmeli, zayıflıklarını kimsenin yanında açığa vurmamalı, hatta sekterliğe varan bir uzlaşmazlığa, tutuculuğa, anlayışsızlığa sahip olmalıdır. Aksi bir durum, zaten

kafalarda şu ya da bu düzeyde var olan "kadın imajı"nı canlandırır. Erkekleşmek, bu durumda bir reçete gibi görünür devrimci kadına. "Kadın damgasını yememek" için, en ufak bir müdahalede, savunma psikolojisiyle zırhlarını kuşanır. Ve üstelik bu durum, ataerkil ideolojiyi kafalarda yaşatan ve etrafında ayak bağı(!) kadın görmek istemeyen devrimci erkeklerce desteklenir.

Kadını erkekleşmeye iten önemli bir neden de, toplumun kadına bakış açısıdır. Burjuva toplumda kadınlar en fazla, cinsel obje olarak öne çıkarılırlar. Devrimci kadının en büyük korkularından birisi de budur. O güne kadar hep güzelliğiyle, geleneksel rollere uygunluğuyla değerlendirilirken, bu kez savaşçılığıyla, birikimiyle vb. özellikleriyle tanımlanmaya, değer kazanmayı talep etmektedir. Karşısındakine kendisinin kadın olduğunu hatırlatacak en ufak şeyin bunu zedeleyeceğini düşünür. Bu yüzden tüm davranışlarını dizginler, kendini hep sınırlar.

Kadının erkekleşmesi, dünyaya "egemen erkeğin" gözüyle bakması demektir. Bir kadının kendi **cinsini küçük görmesi,** beğenmemesi erkekleşmek değil midir? Bu göz, egemenlerin gözüdür. Bu, özgürlüğünü kendini ezenle özdeşleşmekte aramaktır.

Kadının benzemeye, benimsemeye çalıştığı erkek kimliği, devrimci bir erkek açısından da kabul edilemez bir durumdur. Devrimci erkek için egemen olmak burjuvalaşmaktır, yabancılaşmaktır. Ancak sorunun kadınlar açısından daha da kabul edileme yönü, kadınların erkek egemenliğine karşı mücadelede temel dinamik oluşlarıdır. Devrimci kadınlar, erkek egemen ideolojiye bayrak açacakları ve erkekleri değiştirecekleri yerde, erkekleşmekle onların savunculuğunu yapmış;

erkekteki yanlış bilinci yok edecekleri yerde, onu perçinlemiş ve aynı yanlış bilinci kendilerinde çoğaltmış olurlar.

Devrimci kadın iki kimlikli olmayı reddetmeli, "geleneksel kadını", söküp atmalıdır. Erkekleşmek kadının kendine yabancılaşmasıdır. Devrimci kadın, tek bir potada, "komünist özgür kadın" potasında kendine eritmeli, şekillendirmelidir.

Rekabet mi? Eşitlik mi?

Bütün sömürücü toplumlar gibi, kapitalist toplumun da yasasıdır "orman kanunu". Sermaye emeği sömürür, büyük balık küçük balığı yutar, güçlü olan kazanır. Orman kanunu, insanların ruhlarında boy verir, yaşamlarının her alanında varlığını sürdürür. Ve sizi sürekli bu eşitsizliğin bir tarafında yer almaya zorlar; ya yutan ya da yutulan olarak.

Komünistler ise özgürlük ve eşitliğin hüküm sürdüğü ortakça bir düzen kurmak için yola çıkmışlardır. Komünistler eşitsizliği ezilenler lehine bozacak olanlardır. Peki eşitsizliğin acısını en çok yaşayan kadınlar, toplumsal eşitsizliklere karşı savaşırken özgür ve eşit bireyler olma, çevresiyle özgür ve eşit ilişkiler kurma yolunun neresindeler?

İnsanlar, içinde bulundukları toplumsal ilişkilerin ürünüdür. Yaşadıkları toplumda şekillenir, o toplum ve o toplumun ilişkilerini üretirler. Bu herhangi bir insan için ne kadar doğruysa komünist birey için de yetişme koşulları bakımından o kadar doğrudur. Fakat insanlar her ne kadar yetiştiği koşulların ürünü olsalar da, hem kendilerini hem de o koşulların değiştirme dönüştürme yeteneğine sahiptirler. Bir toplumun ön-

cüleri bu yeteneği gösterenler arasından çıkacaktır. Komünistler bu değiştirme ve dönüştürme faaliyetini, bilinçli bir sınıf iradesi olarak ortaya koyanlardır.

Devrimci kadın için bu sınıf iradesi, devrimci kadın iradesi ile birleşmek zorundadır. Devrimci kadınlar, gerek sınıfsal, gerekse de cinsel olarak ezilenlerin öncüsü olma yükümlülüğü ve iddiası taşıdıklarına göre, **hem sınıfın iradesini hem de kadınların iradesini kuşanmalıdırlar.**

Geleneksel kadınlıktan gelip devrimcileşerek yeni bir kimlik edinmiş kadın, sıradanlıkla kopuşmuş mudur? Kuşkusuz bu sorunun yanıtı pratikte aranacaktır. Onun "yeni" yaşamında, çevresindeki kadın ve erkeklerle ilişkilerinde sınanacaktır. Bu kopuşmanın sağlanamadığı her durumda geleneksel ilişkilerin yeni kılıklar altında uç vermesi kaçınılmazdır.

Burjuvazi nasıl ki işçileri dayanışma duygusundan yoksun bırakıyor, rekabetle bölüp parçalıyor ve böylelikle proletaryanın örgütlü sınıf iradesine ulaşmasını engellemeye çalışıyorsa benzeri bir durum ataerkil düzende kadınlarla erkekler arasındaki ilişkilerde de geçerlidir. **Kadınlar rekabetle parçalanmışlardır.** Bu yüzden kadınlar arası ilişkiler çok yakın gibi görünse de çoğu zaman güvenden yoksun sığ ve gergindir.

Kadınlar hakkında en acımasız yargıda bulunanlar, yine kadınlardır.

Feodal, burjuva ahlak anlayışının kılıcı altına kız kardeşlerinin boyunlarını uzatan kadınlardır. İşin ilginç yanı, kadınları çekilmez bulanlar, yine kadınlardır.

Kadınlar, birbirlerini rakip olarak görürler. "Öğretilmiş Kadınlık"ın başka bir tezahürüdür bu. Rekabet ezilenlerin kendi arasında sürdürdüğü yanlış yönlendirilmiş bir hayatta kalma savaşıdır. Sözgelimi sıradan bir kadın, ilk kez karşılaştığı bir

kadının önce fiziksel özelliklerine dikkat eder. Saçı, giyimi, boyu posu vb. gözüne ilk takılandır.

Milyonlarca kadın, erkeğin **"seçici"** kadının ise **"seçilen"** olduğu düşüncesiyle şekillenir hep. Bu nedenledir ki, erkeğe kendini beğendirmek, diğer hemcinslerinden ne denli farklı **"iyi"** olduğunu kanıtlamak **"güzel"**, "alımlı" **"iyi"** özellikleri olduğunu göstermek "kadınca" davranışın başat tarzıdır. Her sıradan kadın rakiplerinden daha üstün özelliklere sahip olduğu oranda onlardan daha iyi, daha "yakışıklı" daha zengin bir koca bulma şansına ulaşacağını düşünmektedir. Bu, onun için bir rekabet nedenidir. Kendisi rakibinden ne denli iyi olursa o kadar sevinecek kendine güveni artacak, aksi durumda ise kıskançlık duyacaktır. Nasıl ki burjuvazi proletaryayı rekabete sevk ederse, erkekler de kadınları kendi aralarında çekişmeye iter.

Kadınlar arasında zaman zaman açık, genelde gizli bir şekilde yaşanan tamamen burjuva kültürden beslenen ve **"ben ondan daha iyiyim"** şeklinde ifade edilebilecek bir duygu ve davranış biçimidir rekabet. Kapitalist, emperyalist kültür kuşatması altında yaşayan devrimci kadın da, bu kültürün etkilerini üzerinde taşır. Rekabet bu "kadınca" duygulardan birisidir. Kuşkusuz, devrimci kadınlar arasındaki rekabetin görünümleri bu denli açık ve net değildir. Ama devrimci kadın da nihayetinde bir kadındır ve toplumsal kadınlığın genel hastalıklarını şu ya da bu oranda kendi kişiliğinde yansıtır. Her komünist kadın şu soruları yanıtlamaya girişirse, bazı nesnel ve birçok açıdan genelleştirilebilecek sonuçlara ulaşmak zor olmayacaktır:

Kadın yoldaşlarınıza ne kadar güveniyorsunuz?

Paylaşımınızı en fazla kimlerle gerçekleştiriyorsunuz?

Bulunduğunuz alanda beraber çalıştığınız kadın yoldaşlarınızla ilişkileriniz nasıl?

Bir kadın yoldaşınızın başarısı, sizde tatminsizlik, güvensizlik duygusu uyandırıyor mu?

Kadınları başarılarıyla mutlu oluyor musunuz?

Sevginizin temelinde egemenlik tatmini, sevgisizliğinizin temelinde rekabet, kaçışınızın temelinde güvensizlik mi var?

Kuşkusuz sorular uzatılabilir ama bu kadarı yeter.

Yoldaşlarının hatalarına, eksikliklerine, zaaflarına karşı onlara yardım edip kendi sorunu görüp sahiplenmek, onları ileriye çekmek yerine "bana ne" diye kenara çekilen bir devrimci kadının sıradan bir kadından farklı davrandığı söylenebilir mi? Daha da kötüsü, bu eksiklikleri ya da zaafları "rakibini"(!) "ekarte" etmenin (!) bir gerekçesi yapanların devrimciliğini sorgulamak gerekmez mi?

Nerede görülmüş bir insanın rakibine güvendiği? Yanındaki kadın yoldaşının kendini ileri ve geliştirici tarzda yeniden gerçekleştirmesini bir tehdit olarak gören biri onunla nasıl eşit ilişkiler kurabilir?

Aslında bu, kadının kendini değersiz buluşu, kendine güvenmeyişinin ifadesidir. Gerçekte o **içindeki burjuva kadına yöneltmesi gereken gücünü, kendisiyle aynı durumda olan hemcinsine yöneltir.** Bundan dolayı kadın hemcinsleri arasında baskın duruma gelebilmek için içindeki egemeni açığa çıkarmak zorundadır. Rekabet, ilişkilerde gerilim yaratır. Kadınlar, kendilerini diğer kadınların karşısına koyarak ya kendilerinin ya da ötekinin kaybedeceği bir savaşa girdikleri duygusuyla hareket ederler. Başarı sevincinden çok değil, rekabet duygusundan yıkıcı, bozucu etkilerini hissederler. Bu, bir müddet sonra ilişkilere kaygıyla yaklaşmaya yol açar. Çevre-

sindeki kadınların da kendisine "yıkıcı" gözle baktığını düşünür. Sonuçta orman kanununun işlediği ilişkilerde kadın yoldaşlıktan geriye sadece "kadınlık" kalır.

Peki, neden kadınlar erkekler değil de, hemcinsleriyle rekabet halindedir. Çünkü yüzyılların ezilmişliğini ve ikincilliğini üzerinde taşıyan kadın kendinden daha ileri gördüğü erkekle değil, kadınla rekabet etmeyi tercih eder. Erkek kadından güçlüdür, egemendir. Rekabet etmek zordur. Erkekle rekabet etmek yerine kendini erkeğe beğendirme ya da ispatlama yolunu seçer. Bir **kadın için erkek ulaşılacak olan, kadın ise aşılacak olandır.**

Burjuva dünyaya ait rekabet duygusunun kadına kazandıracağı hiçbir şey yoktur. Rekabet anlayışı rakibini ezme, ve "ben"i öne çıkarma üzerine yükselir. Tıpkı proletaryanın burjuvaziye karşı ve genel olarak ezilenlerin ezenlere karşı savaşımlarında olduğu gibi kadınların da dayanışmaya ve kendilerini aşmaya ihtiyacı vardır. Devrimci kadınlar, **burjuva rekabetin yerine devrimci dayanışmayı, sosyalist yarışmayı** geçirmelidir. Sosyalist yarışta, amaç yapılan işin en iyi biçimde yapılmasıdır. Sorunun ruhuna ben değil, biz duygusu hakim olmalıdır. Bu kolektifi ve kavgayı büyütür. Ve tabii ki kolektifin parçası olan bireyi de. Çünkü birey ancak kolektif içinde kendini en iyi biçimde geliştirebilir ve ifade edebilir.

Kadınlar kapitalizme ve erkek egemen sisteme karşı örgütlü mücadele ettikleri oranda bir bilinç sıçraması yaratırlar. Bu da **"komünist kadınlık bilinci"** yaratır, zorunlu kılar.

Erkeklerle kadınlar arası ilişkilerde roller toplum tarafından belirlenmiştir. Çoğu zaman en özgürleşmiş görünen kadın ve erkeklerde bile bu durumu gönüllü bir kabulleniş vardır. Erkekler şu ya da bu şekilde egemenliklerini sürdürmeye, kadın

da köleliğini sineye çekmeye eğilimlidir.

Kadınların bu ilişkiye nasıl katıldıkları, onların gerçekte ne olduklarını açığa çıkarır. Yoldaşlıkta, aşkta, dostlukta eşitsizliği ortaya çıkaran da esas olarak kadınların kendilerini ortaya koyuş biçimidir. Kadının erkekle ilişkisinde takındığı tutum, onun köle insan ya da özgür insan oluşunda önemli bir belirleyendir.

Eşit bir ilişkinin temelinde **paylaşım** vardır. Paylaşım ise karşılıklı üretimin gerçekleştiği yerde olur. Ancak bu, insanların ne oldukları, ne ürettikleriyle olduğu kadar nasıl ürettikleriyle de ilgilidir. Bu üretimin eşitçe yapılmasında ön koşulu tarafların bu üretime aktif katılımıdır. Özellikle de kadınların.

Duygularınızı, düşüncelerinizi, sevinçlerinizi, öfkelerinizi, kendinizi ve karşınızdakini ilişkinizde ne kadar üretiyor ve paylaşıyorsunuz? Bu soruya verilecek cevap, ilişkiye nasıl katıldığınızın göstergesidir. İnsanların birbirlerini bir yük olarak taşıdıkları yerde üretim de, paylaşım da gerektiği gibi olmaz. Sınırları bellidir. Birlikte katedilecek yolun mesafesi ise, ancak hamal son nefesini tüketinceye dek sürer. Ağlanacak omuz, tutunacak dal, yaslanacak diz olmak/aramak yerine birlikte yürüyen yoldaş olmayı ve böyle ilişkiler kurmayı başarabilenler "eşitlik"te mesafe katedebilir.

Eşitlik aynılık değildir kuşkusuz. Bu anlamda kadın ve erkek de aynı değildir. Duyguları, düşünceleri, düzeyleri farklı olabilir. Ve bu normaldir. Bu anlamda erkekler arasında da, kadınlar arasında da, kadınla erkek arasında "mutlak eşitlik"ten söz edilemez. Ancak önemli olan paylaşımı ne biçimde gerçekleştiğidir. Eşit bir ilişkinin paylaşım ilkesi de, komünizmin paylaşım ve üretim ilkesidir. Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre. Kadın ve erkek yetenekleri ve

düzeyleri oranında ilişkiye katkıda bulunurlar. Ve kattıkları oranda ilişkilerini geliştirebilirler. Aşk, dostluk, sevgi, paylaşım tüm bunlar insani ihtiyaçlarsa, herkes bu ilişkiden ihtiyacı kadar alır. İlişkiyi geliştirdiği oranda kendini de geliştirir ve daha üst düzeyde bir ilişkinin koşullarını hazırlar. Bu, ilişkide emeğin hep daha üst düzeyde yeniden örgütlenmesidir.

Eşit bir ilişkiyi kurabilmek için sadece egemenlik ve kölelik ilişkisine darbe vurmak, onu yıkmak yetmez. Tıpkı sosyalizmi kurmak için sadece burjuvazinin iktidarını yıkmanın yetmediği gibi. Sosyalizmin inşası ve geliştirilmesi, oradan da komünizme geçilmesi emeğin daha yüksek düzeyde örgütlenmesini gerektirir.

Kadın ve erkek arasında eşit bir ilişki kurulabilmesi, bu ilişkiye kadınların aktif bir taraf olarak katılabilmesi ve tüketici değil üretici konuma yükselebilmesi için öncelikle kadının kendini kazanması gereklidir. Çünkü kadın, kendisi için yaşamayı unutmuştur.

Bugün kadın bir değerler sistemi içinde çerçevelenmiştir. Bu çerçevelenmişlik, kadını hep kendi benliğinden özveride bulunarak yaşamını erkeğin istemlerine adaması sonucunu doğurur. Bu adanmışlık bilinçli bir eylem değildir. Sadece başka bir yaşama formülü bilmediği için gelenekleri sürdürür. Kadın erkeğin değerleriyle, beklentileriyle bakar kendine. Baktığında görmek istediği, erkeğin kendisinde görmeyi istedikleridir. Kadın üretim ve paylaşmadaki kısırlığını "özveri" adı altına kendini dinamitleyerek telafi eder. Bu tek yanlılık, **bu özveri "saçını süpürge etmişlik" altına gizlenmiş gönüllü kölelik",** bu edilgenlik birçok alandakadına hükmeder, onu zavallılaştırır. Bu yüzdendir ki "ilgilenilmemek", kadınların ortak sorunudur. Çünkü "öğretilmiş kadınlık" erkeği **"ilgile-**

nen", kadını **"ilgilenilen"** taraf olarak konumlamıştır. Nerede olursa olsun kadın hep pasif taraftır. Erkek "seçen", kadın **"seçilen"**; erkek "sahip", kadın **"sahip olunan"**; erkek **"beğenen"**, kadın **"beğenilen"**. Bu bilinç yanılgısı, bu "çarpık bilinç" zihinlerden sökülüp atılmadıkça "eşit" ilişkiler kurmak mümkün mü? Bu durumda, kendisi için yaşamayı öğrenemeyen kadının başkasına verebileceği bir şey de yoktur. Çünkü, **eşit bir ilişki öncelikle özgür ve eşit insanlar arasında mümkün olabilir.** Sevgi ancak böyle insanlar arasında sınırsız bir eşitliğe kavuşabilir.

Özveri eşit ilişkilerde doğallaşır, paylaşımın ve sevginin bir biçimine dönüşür. Sevginin bir alış veriş olarak algılandığı yerde, kadınlar, hep "alacaklı" duygusuyla yaşarlar. Oysa kadının kendi yaşamını yönettiği ve kendi yaşamının sorumluluğunu aldığı yerde, kadın "üretken bir taraf" konumuna yükselir.

Kadın ve Duygular

Kadın duygusal olmakla anılır. Bir erkeğe kıyasla duygularıyla hareket etme olasılığı daha yüksektir. Kadın dünyasını belirleyen maddi ilişkiler evin dört duvarı ile sınırlıdır. Kadın orada kendisini var eder. O kocasına sadık bir eştir. Kocasının ona karşı davranışı ne olursa olsun o iyi bir bakıcı, iyi bir hizmetçi ve iyi bir cinsel doyum aracı olmalıdır. Karşılığında kocası onun geçimini sağlar. Evin dışına adım atması, bir iş bulup çalışması onun bu duygularında köklü değişiklikler yaratmaz. Onun dünyası evidir. Böyle olunca nereye giderse

gitsin, ne iş yaparsa yapsın ondan "evinin kadını" olması istenir. Onun **"gerçek" dünyası kocası, çocukları ve ev eşyalarıdır.** Üniversite bitirmiş pek çok "ev kadını" olması kapitalist burjuva egemen bilinç yüzündendir. Maddi dünyası bu derli sınırlanan kadının duygu dünyası dar ama derindir. Kadın, onu var eden maddi ilişkiler zeminini genişletemeyince duygu dünyasına dalar, kendisini orada gerçekleştirir, dünyasını orada zenginleştirir. Duygu dünyasındaki bu zorunlu yoğunlaşma ondaki doğal dürtülerle birleşince duygusallık kadını; yönlendiren, temel belirleyen haline gelir.

Evin dört duvarına hapsedilen, toplumsal hayatın üretimi ve yönetiminden dışlanan kadın, toplumsal hayatın üretimine ve yeniden düzenlenmesine ilişkin tecrit edilen kadın, o dünyaya ait "mantık"tan da dışlanır. Onu belirleyen ilişki ev, koca, çocuk olunca kadın için **"mantık" duygu lokomotifine takılan bir vagon haline dönüşür.** Fakat bu durum sanıldığı gibi her dönem kadına dezavantaj sağlamaz. Aksine kadın, erkeğe göre daha "insan" kalır. Bencil mantığın değirmeninde un ufak edilen birçok insani duygu kadında saklı kalır. Vefa, fedakarlık, kendini sevdiklerine adama, sahiplenme, koruma, "dışarıdan" gelen haksızlıklara karşı hassas olma gibi günlük çıkar ilişkilerinin anaforunda yok olmaya yüz tutmuş birçok duygu, kadının duygu dünyasında varlığını korur. Ev içi ilişkilerle sınırlı kaldığında kadının prangası olan bu duygular "ev"den özgürleşip "dünya"ya açıldığında insani ve bilinçli bir öz kazandıkları ölçüde onun zenginliği, üstünlüğü haline gelir. Onun içindir ki sosyalizm, kadında saklı duyguların dünyaya mal edilmesidir, aynı zamanda.

Kadın duygusallığı burjuva kadınlara özgü bir sınıf hastalığıdır " der Engels. Fakat, duygusallık ve duygulu olmak bir ve

aynı şey değildir. Duygusallık, mantığın ikinci planda olduğu, duygunun maddi ilişkiler zemininden koparılıp fetişleştirildiği, bütünüyle bireysel dünyaya hükmeden hale girdiği bir durumdur. Ki bunun burjuva dünyanın ilişki biçimlerine denk düştüğü ortadadır. Burjuvazi insanları iliklerine kadar sömürüp insanlığı mahva sürüklerken, burjuva kadınların en "insani" işi gözyaşı döküp olup bitene acıyor gözükmektir. O gözyaşları burjuva dünyanın ilişkilerini kutsayan kalın sis perdesinden başka nedir ki.

Duygulu olmak duygunun mantığa, maddi ilişkilere içerilmesidir. Devrimci kadını sıradan kadından ayıran da budur. O, zengin duygu dünyasındaki her türlü köleleştirici bireyselliği yok ederek duygularını toplumsallaştırır. **Sıradan kadın duygusaldır. Devrimci kadın ise duyguludur.** Duygular kadının zaaf noktası değildir. Yanlış ve zaaf noktası haline gelen duyguların doğru yöne kanalize edilmemesi ve sınıflar arası ilişkilerle ilintilendirilememesidir. Egemen burjuva fikirlerden kopuşmayı başarmamış kadının duyguları onun aşil topuğu haline gelir. Aynı duygular toplumsallaştığında ise kadınlar baş eğmez insanlara dönüşürler.

Devrimci kadınlar düşünce dünyalarını örgütledikleri gibi duygularını örgütlediklerinde burjuva dünyadan kopuşu hızlandırırlar. Örgütlemek duyguları yok etmek anlamına gelmez. Sıradan bir kadının duyguları devrimci kadında ölmez, ortadan kalkmaz, özsel ve biçimsel olarak zenginleşir, farklılaşır.

Çoğu devrimci kadında duyguların örgütlenmesi, soylulaştırılması zayıf kalır. Önder kadınların çoğu yetersizliklerini çeşitli duygularla açığa vururlar. Tıpkı sıradan kadının eve sığınması gibi devrimci kadında da bu tür eğilimler çoğu za-

man varlığını korur. Sinirli, tepkici, güven duygusu zayıf devrimci kadınlar hiçde az değildir.

Eşinden ayrılan devrimci kadının yıllarca bununla yaşaması, buna sığınması ve kendine ağlaması, ağladığında yine omuz araması, evin dar dünyasının özlemiyle yanıp tutuşması, sığınma ihtiyacının süreklileşmesi, yetinmeciliği, pasifliği, ufuk darlığı, bitmek bilmez kaprisleri, geleneksel kadından kopuşulmadığını, duyguların örgütlenmediğini gösterir.

Devrimci kadın, çarpık kadın bilinciyle ortaya çıkan duygusallıklarını fark etmelidir. Hâlâ içlerinde sınırlar barındıran, özel alanları kollayan, limanlar arayan, duyguların yoğunluğu içinde çırpınan kadınlar devrim mücadelesinin yalınlığında boğulmaya açıktır.

Aşk kavga aşkıyla birleşmiyorsa, fedakârlık sadece burjuva düzenin nimetlerinden uzaklaşma olarak algılanıp doğallaşmıyorsa, ya da kıskançlık yoldaşları burjuva dünyanın maddi ve manevi saldırılarına karşı korumaya, onları her türlü kötülükten sakınmaya dönmüyorsa, bağlılık eş ve çocuk bağlılığından sıyrılıp parti, devrim ve insan soyunun büyük çoğunluğunun mutluluğu özlemiyle bütünleşmiyorsa, çocuk sevgisi ya da acısı milyonlarca çocuğun sevgisinden acısından ayrı tutuluyorsa, sevgiliden ayrılmanın ya da sevgiliyi kaybetmenin acısı onu günlük yaşamdan, mücadeleden koparıp alıyorsa, duyguların yönetiminde ciddi sorunlar var demektir.

Hâlâ bireysel ve bencilce duygularıyla yaşayan devrimci kadının varlığı kavgayı ilerletmez. Devrimci kadınlar bu duygusallıklarını geri alışkanlıklarıyla nasıl mücadele ediyorlarsa tıpkı öyle iradi bir çabayla alt edebilirler. Kolaycılığı seçip bunları bastırmak, yok saymak sadece kadının içindeki burjuva sınıf hastalığın ilerlemesini sağlamak demektir.

Kolektifle birlikte olmak kuşkusuz örgütlü olmak anlamına gelir. Bu tek başına yetmez. Devrimci kadından bilinçli insanı duyguları, onların isyanını ve kolektif bir potadan yeniden üretilmelerini sağlamak özgür kadını yaratmaktır. **Duygusal olmayan, duygularını yöneten, yönünü belirleyen, toplumsallaşan, toplumsallaştıran kadın, özgürleşir, özgürleştirir.**

Özgürlük

III. Bölüm

Özgür Kadın

"Biz komünist kadınlar, nerede kadınlar acı çekiyor, nerede kadın, hakları ve özgürlükleri uğruna mücadele etmek zorunda kalıyorsa, elimizde bilgi meşalesi ve irade ve eylem kılıcıyla orada olmalıyız"

Clara Zetkin

Özgürlüğün Yolu Sosyalizmden Geçer

Sınıfsız ve anaerkil bir düzenden, sömürü üzerinde yükselen sınıflı ve ataerkil toplumlara geçiş özel mülkiyetin ortaya çıkışına paralel olarak gerçekleşti. Bu aynı zamanda, kadının durumunda ve bununla birlikte toplumsal ilişkilerde köklü bir değişiklik anlamına geliyordu. Mülkiyetin korunması, kuşaktan kuşağa miras yoluyla devredilmesi ancak soy ağacının erkek üzerinden belirlenmesi ile mümkündü. "Erkek soylu" (ataerkil) bir toplum düzeni anaerkil düzenin yıkılması, kadının babası belli çocuklar doğurması için eve kapatılması ve erkeğin mülkü haline gelmesi demekti. Böylece kadın toplumdan ve toplumsal üretimden soyutlanarak, ev hapishanesinin mahkûmu oldu. Kadın, evde aile bireylerinin hizmetçisi,

erkeğin cinsel doyum aracı ve çocukların bakıcısıydı artık. Ev kadının beynine perçinleniyordu. **Edilgenlik, pasiflik, kendine güvensizlik, köleci ruh hali kuşaklar boyu anneden kıza aktarılan genetik bir şifre gibi kadının ruhuna işledi.**

Üretimin gelişmesine bağlı olarak toplumsal ve siyasal sistemler değişse de bu kadınların durumunda ve psikolojisinde özsel bir değişiklik yaratmadı. Çünkü kadın köleliğinin nedeni olan özel mülkiyet sınıflı toplumlar boyunca varlığını sürdürdü. Kadın kölenin kölesi, ezilenin ezileni olmaya devam etti. Sömürücü sınıflar ve devlet, tarih boyunca sömürücü sistemin ve kadın köleliğinin sürdürücüsü olageldiler. Dolayısıyla kadın sorunu, sadece kadının köleleşmesi ve kadının bu kölelikten nasıl kurtulacağı sorunu değildir. Aksine **kadın sorunu, insan toplumunun hangi biçime ve örgütlenmeye kavuşması gerektiği sorununa denk düşer. Çünkü kadının köleliği, toplumun köleliği, kadının kurtuluşu insanlığın kurtuluşudur.**

Kapitalizmin kadını ev dışına çıkararak meta üretim sürecine katması, kadın sorununun doğuşu anlamına geliyordu. Gelişen fabrika sistemi, kadının aile içindeki faaliyetinin ekonomik temelini giderek gereksizleştirerek, onun toplumsal faaliyetinin koşullarını yarattı. Kadını evden çıkardı. Kapitalizmin geliştiği her yerde binlerce proleter kadın toplumsal üretime girdi.

Evden çıkmak "kurtuluş" getirmedi, getiremezdi de. Kadın evden çıkar çıkmaz patronun ücretli kölesi haline geldi. Ev köleliğine bir de sınıf köleliği eklendi. Kapitalizm, toplumun temeli olan aileyi (kendi ihtiyacına göre ve ihtiyaç kadar) çözüyordu. Çocuklar da dahil olmak üzere tüm aile bireyleri ucuz emeklerini kapitalizme sunuyorlar, ekonomik olarak

birbirlerinden bağımsızlaşıyorlardı.

Burjuvazi ailenin iskeletine dokunmadı, dokunamazdı. Özel mülkiyet sistemini korumak ve sürdürmek için sistemin kök hücresi olan aile varlığını sürdürmeliydi. Özel mülkiyet gibi aile de kutsaldı. Nasıl ki kadının evde ve sokakta ikincilleşmesi, köleleşmesi kaynağını aileden alıyorsa, aile de kaynağını özel mülkiyetten alıyordu. Geniş aile yerini çekirdek aileye bıraksa da ev içi ilişkilerde özel bir değişim yaşanmadı. Ev, kadının dünyası olmaya devam etti ve kadının ev içindeki özel hizmeti varlığını korudu.

Kadınların ve buna bağlı olarak tüm insanlığın kurtuluşu, ancak onu köle haline getiren özel mülkiyete dayalı toplumsal sistemlerin ortadan kaldırılmasıdır. Sosyalizm, böylesi bir toplumsal sistemin yani komünizmin kurulması için bir basamaktır.

Sosyalizmde üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet kaldırılır. Özel mülkiyetin olmadığı yerde, onun devri sorunu da olmayacağından "miras" doğal olarak anlamsızlaşır. Mirası mümkün kılan bir sistem olarak erkeğe dayalı soy zinciri de gereksizleşir.

Sosyalizmle birlikte, kadınların kurtuluşunun ilk koşulu olan, bütün kadın cinsinin yeniden toplumsal üretime dönüşünün koşulları oluşur. Çünkü sosyalizm özel mülkiyeti kaldırarak, **karı koca ailesini toplumun iktisadi birimi olmaktan çıkarır** ve ev işlerini toplumsallaştırır. Kapitalizmin çatlattığı, ancak ortadan kaldıramadığı aileyi, sosyalizm onun temellerine saldırarak yıkar, burjuva aile bütün ilişki biçimleriyle birlikte tarihe gömülür. Toplum, kadının yaşamında ailenin gasp ettiği yeri alır.

Sosyalizm, eski aile, ev yaşamı ve çocuk eğitimi biçimle-

rinden kurtuluştur. Kadınlar, bir zamanlar ilkel toplumda sahip oldukları aktif rolü erkeklerle eşit haklara sahip olarak yeniden elde ederler.

Sosyalizm, bir sınıfın diğer sınıfın üzerinde egemenlik aracı olan devletin de sönüp gitmesinin aracıdır. Sosyalizm, sınıf köleliğini kaldırmanın yoludur. Kadın ve erkeğin eşitliği ancak ikisinin de sömürülmesi ortadan kaldırıldığı koşullarda gerçekleşir. Cinslerin sosyal bağımsızlığı ve eşitliği olmaksızın insanlığın kurtuluşu da olmaz. Bu yüzden proletarya kadınların tam kurtuluşu için savaşmadan kesinlikle kendini kurtaramaz.

1917 Ekim Devrimi, kurtuluşun ilk şafağıydı. Düşsel olan ete kemiğe büründü. Gerçekliğe dönüştü.

Kamu mutfakları açıldı. Ortak çamaşırhaneler kuruldu. Çocukların bakımı ve eğitimi toplumsallaştırıldı. Kreşler tüm kadınların yararlanabileceği tarzda örgütlendi. Kadınlar için yeni bir hayat başlıyordu.

Yasalarda ve toplumsal ilişkilerde kadınların köleliğini, ikincilliğini tescil eden her türden haksızlığa karşı büyük bir savaş açıldı. Devrimden sadece dört gün sonra, "eşit işe eşit ücret" yasası ile kadının erkeklerle tam hak eşitliğini kabul eden bir dizi yasa yürürlüğe kondu. Tüm bunlar dünyada ilk kez gerçekleşiyordu. Kadınlara eşit oy hakkı tanındı. Evlilik gönüllü bir ilişki haline getirildi. Evlenmeyi ve boşanmayı son derece kolaylaştıran yasalar kabul edildi. Babası belli olan ve olmayan çocuklar arasındaki ayrım kaldırıldı. Fiili evlilikle resmi evlilik arasında fark kalmadı, yasalar karşısında her iki evlilik eşitlendi. Evlilikten sonra da, kadına kendi soyadını kullanma hakkı tanındı. Kürtaj yasallaştırıldı. Bütün bu hakların, en gelişmiş burjuva demokrasilerinde bile onlarcayılın

sonrasında ve çok büyük mücadelelerle elde edildiği ve henüz birçok ülkede böylesi hakların yasallaşmadığı göz önüne alındığında, sosyalizmin kazanımları daha iyi görülür.

"Her aşçı kadın devleti yönetebilmeli." Sosyalizmin çağrısı budur. Bolşevik Parti, kadınların yaşamın her alanında söz sahibi olması için her türlü olanağı yaratmaya girişti. Kolhozlarda, sovyetlerde, devlet kademelerinde kadınlar karar mekanizmalarına yöneltti, teşvik etti. Ekim Devrimi ile birlikte kadınlara yönelik tam hak eşitliği getirildi. Cehalet kadının yakasından sökülüp atıldı. Toplumsal geleneklerin, gerici ahlak değerlerinin ve dinin kadını aptallaştıran, onu erkeğin basit eklentisi haline getiren anlayışlarına karşı etkin bir ideolojik ve siyasal mücadele yükseltildi.

İlk sosyalist devrim deneyiminin üzerinden 83 yıl geçti. Kapitalizmin hükümranlığı hâlâ sürüyor. Burjuvazi eşitlik, özgürlük, kardeşlik bayrağını yükselttiğinde, kadınlar en öndeydi. *"Kadınların giyotine gitme hakkı varsa, kürsüye çıkma hakları da olmalıdır"* diyerek kendi eşitlik haklarını haykırdılar. Erkeklerle eşit oy hakkı, siyasal haklar, mülkiyet hakkı talep ettiler, birçok ileri adım attılar. Eşit yurttaşlık statüsüne kavuştular. Bu, çok sayıda ülkede siyasal hakların elde edilmesiyle tamamlandı. Kürtaj hakkı kazanıldı, aile yasalarında kimi düzenlemelere gidildi. Evden çıkan kadınlar, iş yaşamında, mesleki eğitimde eşitlikler için mücadele ettiler. Kısacası, kağıt üzerinde, yasal alanda bir dizi kazanım elde edildi.

Bugün, toplumsal yaşamda kadınlar geçmiş yıllara göre çok daha etkin ve katılımcıdır. Evin içine hapsolmuş "eski" kadın giderek azalıyor. Burjuva "yeni" kadın evde, işte, sokakta çoğalıyor.

Ne var ki, bu kazanımlar çerçevesinde gelişen "yeni" kadı-

nın özgürlüğü yasalarla sınırlı ve biçimseldir.

Birincisi, bu yasalar tüm sınıflardan kadınlara seslenmiyor. Kapitalizm geliştikçe kadınlar arasındaki sınıf çelişkileri de giderek keskinleşiyor. Düşük ücretli, güvencesiz işlerde her türlü sosyal haktan yoksun, ağır şartlar altında çalışan, işsizlikten ilk etkilenen işçi ve emekçi kadınların yaşam koşulları giderek zorlaşırken, bir grup seçkin burjuva kadın, erkeklerle eşit koşullarda yaşama ve politikaya katılma hakkına sahip oluyor.

Kapitalizm ev işlerinin yükünden kadını kurtaracak olanaklar yaratır. Ancak, bu olanaklardan burjuva kadınlar faydalanabilir. Özel sağlık kuruluşları, kreşler, toplu çamaşırhaneler, hem çok yetersiz düzeydedir hem de birer ticarethane olarak, para sahibi küçük bir kadın kesimine seslenebilir.

İkincisi, kapitalist sistem içerisinde elde edilen yasal kazanımların hiçbir güvencesi, hiçbir kalıcılığı yoktur. Kadınlar için iyileştirmeler yapmak, kapitalizm için sermaye kıyımı demektir. Bu yüzden her kriz döneminde, kazanılan haklar tehdit altına girer, kaybedilir. Kaldı ki, dünya kadın nüfusunun çoğunluğunu, geçen yüzyıllarda batılı kadınların sağlamış olduğu kazanımları sağlayamamış kadınlar oluşturur.

Üçüncüsü, yasal kazanımlar ve kadının sokağa çıkışı, erkek egemenliğinin sürdürülmesine engel olmamış, kadının "yeni" kimliği de böylece biçimselleşmiştir. Kadınlar hayatın her alanında hâlâ saldırılarla karşılaşıyorlar. Kadın evde, işte ve sokakta yine cinsiyet kölesi, edilgen, pasif ve kendine güvensizdir.

Etkin mücadelelerle elde edilen kimi yasal, biçimsel eşitlikler kadına özgürlük yolunu açmamıştır, açamazdı. Kaldı ki, sermayenin küreselleşmesiyle birlikte, önümüzdeki süreç-

te kadına saldırılar daha da boyutlanacak, kadın emeğinin sömürüsü artacaktır. Sermayenin hiçbir engele takılmadan, dünyanın her yerinde dolaştığı bir sistemde, ucuz kadın emeği daha da önem kazanır. Sermaye gittiği ülkelerde radikal dönüşümler yaparak, ucuz emek gücünü gittikçe daha fazla kullanacaktır. Sermaye girdiği ülkenin yasalarına tabi iken, tahkim yasalarıyla bu sınırlamalar da ortadan kaldırılıyor. Ucuz işgücüne dayalı ihtiyaç nedeniyledir ki, sermaye arkaik cinsiyetçilik duvarlarını yıkıma uğratmak için daha etkili bir çaba içine girecektir. Bu cinsiyetçiliği ortadan kaldırmayacaktır. Yani kapitalizm patriyarkayı yıkmıyor, daha kapitalist bir patriyarkayı dünyaya yayıyor.

Yasalar karşısındaki eşitlik, kapitalizm çerçevesi içindeki özgürlük, kadının kurtuluşu anlamına gelmez. Çünkü eşitsizliğin nedeni olan özel mülkiyet, var oldukça kadının köleliği de devam eder.

Kadının kurtuluşu için köleliğin kaynağına, özel mülkiyete yönelinmelidir. Kadınlar, nihai kurtuluş olan komünizme gidişte bir ara durak, bir ilk aşama olan sosyalizm için mücadele etmelidir. Kadınların kurtuluşu için, sosyalizmden başka yol yoktur.

İç Devrim ve Düşler

Devrimci kadının **kendinde devrim** yaratması gerekmez mi? Peki, bu nasıl olacak? İç devrimi yaratmak için nereden başlamak gerekir? Toplumsal kadınlık nasıl reddedilir?

Kadın, ikinci cins olmaktan hiçbir zaman kurtulamaz mı?

Ruhunu, bedenini, düşlerini özgürleştirmenin bir yolu yok mu? Milyonları özgürleştirmek, kendini özgürleştirmekten geçmiyor mu? Kadın, iç devrimini gerçekleştiremez mi?

Sevgiliniz hâlâ sizin zayıf noktanızsa, durup düşünmelisiniz, neden? İşkencede tecavüze uğrama korkusu yakanızı bırakmıyorsa neden? "Namus" hâlâ babaya ya da kocaya aidiyet olarak kalıyorsa, neden?

Niye özel alanlarınız, tartışılmayan tabularınız var? Neden sokakta devrimci, öncü, militan, savaşçı oluyorsunuz da, evin eşiğinden adım atar atmaz, geleneksel kadın olmayı kabulleniyorsunuz? Evde ikincil, pasif, edilgen olmak niye sizin için tiksinerek reddedilecek bir durum değil?

Dışarda gerçekliğinize yabancılaşıyor erkek gibi oluyor, erkekleşiyorsunuz eve gelince giysilerinizden soyunuyor, kendinize geliyor, kadınlaşıyorsunuz. Neden?

Erkek dışarı çıkmak için eve gelir, kadın eve gelmek için dışarı çıkar. Neden?

Kıskançlık, çekememezlik, dedikodu denince neden akla hemen kadın gelir? Neden geleneksel kadının hastalıkları, sizin kişiliğinizde de bir biçimde kalıntılarını sürdürüyor.

Devrimci bir kadında, duygu, düşünce ve davranış biçimleri söz konusu olduğunda, devrimci olmadan önceki durumla, olduktan sonraki durum arasında devrimsel bir fark göze çarpıyor mu?

Devrim eski ile yeninin, çürüyen ile yeşerenin çarpışmasıdır. Devrim, bir alt üst oluşlar zinciridir. Devrim yıkım, devrim yıkıntılar içinde yeninin inşasıdır. Devrim tepeden tırnağa yenilenme, yenilenmede sürekliliktir.

İç devrimini gerçekleştirmemiş, düzenle olan bağlarını koparmayı eksik bırakmış kadınlar da, devrimcilik yapabilirler.

Ancak böylesi bir devrimcilik iktidarı koparıp almak ve özgürlük yolunu açmak için yeterli olmaz. Oysa iktidarı hedefleyen, gerçek özgürlüğün düşlerini kuran kadın devrimci, bu amaca ulaşmak için düzenden her bakımdan kopuşu süreklileştirmelidir. İç devrimini yapmaya yönelmelidir. İdeolojik olarak burjuva sistemden kopuşmuş, bilinçli tercihler yapmış kadınlar özgürleşerek ve yeniyi yaratarak ilerler. İç devrimini başlatan kadın onu süreklileştirmenin koşullarını yaratır. "Yeni" arayışı bir refleks halini alır. Edilgen, pasif ve inisiyatifsiz geleneksel kadını parçalayarak yerine özgür kadını inşa eder

Kadın açısından, **iç devrimini gerçekleştirmek verili kişiliği reddetmekle başlar.** Bin yıllık patriyarkal ilişkilerden, öğretilmiş kadınlığı miras alan kadın, mücadeleye atılmasıyla bu kölelik ilişkilerini ortadan kaldırmanın zeminini yakalar. Ancak bu, ataerkil ilişkilerin ortadan kalkması anlamına gelmez, sadece istenildiğinde onları kaldırabilmenin olanakları oluşur. İç devrimi gerçekleştirmek isteyen kadın, köklü hesaplaşmalara girmek zorundadır. Kendi gerçekliğine gözlerini kapayarak bu devrimi başaramaz. Devrimci mücadele, bu hesaplaşma
için doğru zemindir.

Erkek emekçi, kapitalistin kölesidir. Kadın emekçi, hem kapitalistin, hem de erkeğin kölesidir. Bu yüzden kadın, hem kapitalist sömürü düzeninin, hem de erkek egemen ilişki biçimlerinin üretim ilişkileri içindeki yansımalarına karşı savaş açmalıdır. Ancak kapitaliste karşı ortaklaşan emekçi kadın-erkek iradesi, kendi aralarındaki ilişki söz konusu olunca farklılaşır, ortaklık bozulur. Burada irade çarpışması kaçınılmazdır. Kadın, erkeğe ait, onun egemenliğini sürdürmesine hizmet eden her türden duygu, düşünce ve ilişki biçimine karşı,

"devrimci kadın iradesi"ni ortaya koymak zorundadır. Kadın düzeni değiştirmek için erkeği değiştirmek, erkeği değiştirmek için de kendisini değiştirmek zorundadır.

Yaşamı parçalara bölen, özel alanları özerk alanlara dönüştüren, yaşamı bütünlüklü kavramayan, ufku dar, özgüvensiz ve geriliklerine saldırmayan devrimci kadın, mücadelenin her zorlu dönemecinde geleneksel kadın tipine sıkı sıkı sarılıp, koşa koşa burjuva sistemin kucağına atar kendisini. İç devrimini süreklileştiren, özgürleşmeye başlayan kadın ise, dünyayı fethetmeye hazırdır.

Çarpık kadın bilincinin bir başka görünümü, devrimci kadının **düş yoksulluğu**nda açığa çıkar.

Komünist ve devrimci kadınlar sınıfsız bir toplum ve özgürlük düşlerler. Ama bu sınıfsız toplumda kendilerini bir yere oturtamazlar. Kadın olarak beklentilerini somutlaştıramadıklarından, bunun düşünü de kuramazlar. Oysa devrimci ve komünistler uslanmaz birer düşbazdırlar. Hele hele kavgaya iki adım geriden katılan kadının kendini kazanması ve düş kurması çok daha yoğun çabalar ister. Düzenden kopuşun bir yanı da sınırsız düşler kurmaktır. İkincisi cins olmayı reddeden kadının kendi cinsine ait sonsuz düşleri olmalıdır. Kadınların kurtuluşunu düşlemek, yüzlerce yıllık pasifliği, edilgenliği yerle bir edecek hayaller kurmak, bunlara karşı mücadeleyi koşullayacaktır. Çünkü "insanların düşleri olay yaratır."

Devrimci kadının düşlerinin ufuk çizgisi, hayallerinin büyüklüğü ve ütopyalarının bilimsel zenginliği, onun kurulu düzenden kopuşunun derinliğine bağlıdır.

Sosyalist bir dünyanın kadına getireceği özgürlükler tartışılmaz. Ama sosyalist iktidarın kurulması ve özgürlük ortamının yaratılması toplumun psikolojik, ahlaki koşullanmasını

hemen ortadan kaldırmaz. Kadınlar binyılların erkek egemen anlayışını karşılarında bulurlar. Erkek egemen düşünüş tarzının değiştirilebilmesi için, kadınların devrim mücadelesindeki kararlılıklarını, kendi iç devrimleriyle tamamlamaları gerekmektedir. Sovyetler Birliği'nde ve devrimin gerçekleştiği diğer ülkelerde devrimden sonra binlerce devrimci kadının eve dönüp, evinin kadını olması, kölelik zincirlerine sarılması, kadınların iç devrime yönelmesinin önemini göstermektedir.

Devrim ve sosyalizm mücadelesinde nefer olan özgür kadının, büyük düşleri olmalıdır; hem de sınırsızca ve özgür. Devrimci bir kadın olarak edindiğiniz bilinç, düşlerinizi, geleneksel kadının düşlerinden farklılaştırır. Evle ilgili tüm düşler, milyonlarca kadının evi haline gelen dünyayı güzelleştirmekle bütünleşmelidir. Karnı tok çocuklar, özgürleşmiş kadınlar ve erkekler, kendine sınır koymayan, bilimle zenginleşmiş özgür kişilikler. Bunlar düşleriniz olmalıdır. Sosyalist toplumun kadınları bugünden yaratılabilir. Geleceğin toplumsal inşası bekleyerek değil, bugünden mücadele ederek yaratılır.

Düşlerimiz karanlıklar ardından gelecek şafaklar içindir. Tüm statükoları reddederek, özgürleşme iradesini ortaya koyarak, her şeyi değiştirmek zorundadır devrimci kadın. Gülmeyi, sevmeyi, ağlamayı, hatta düşleri bile.

Özgür kadın

Özgür kadın, sosyalizm için mücadele ettiği kadar, "toplumsal kadınlık"a karşı da etkin mücadele veren kadını tanımlar. Bu demektir ki, özgür kadın, sömürüye karşı yürüttü-

ğü mücadeleyi, aynı yoğunlukta ataerkil ilişkilere karşı da geliştirmelidir.

Sosyalizm için mücadele **"dış"** ise, "toplumsal kadınlık"ın görünümlerine karşı mücadele esasen **"iç"**tir. Birincisinde **"devrim"** ikincisinde **"iç devrim"** birbirlerini koşullayarak gelişir. İkisi ancak bir arada varolabilir. Biri olmadan diğeri eksik kalır. Sosyalizm için mücadele, kapitalizme karşı mücadeleden ayrı düşünülmeyeceği gibi, "toplumsal kadınlık"a karşı mücadele de, ataerkil ilişkilere karşı mücadeleden ayrı düşünülemez.

Devrimci kadın, devrimci saflara, kapitalist ilişkilerin yeniden üretildiği "toplumsal kadınlık" bilinci ile, "çarpık bilinç"le katılır. Bu durum devrimci kadını yeni yaşamında da kapalı, pasif, edilgen ve ikincil yapmaya devam eder.

Düzenden bütünüyle kopuşulmadığı için, devrimci kadının kadın yanı, özgürleşmenin ayakbağı olur. Liman araması, kıskanç ve rekabetçi olması, zorluklar karşısında kendini ezen erkeğe özenmesi bundandır. Evden bilinçli bir kopuşma yaşanmadıkça, devrimci kadın yeniden "ev"e dönebilir. Günlük yaşamda devrimci kadının ev işlerini sahiplenmesi, aile kurumunun kutsal bir özenilecek bir yer olarak bilinçaltında varlığını koruması, sevginin düzendeki evlilikleri gibi hesaplar üzerine kurulması, kendini ifade etmeme, kapalılık, geleneksel namus anlayışının örtülü biçimde varlığını sürdürmesi, devrimci kimliğinin her alana yaymadaki ısrar zayıflığı devrimci kadını geleneksel kadına yakınlaştırır.

Dahası toplumsal kadınlıktan bilinçli bir kopuşun olmadığını, devrimci kadında "çarpık kadın bilinci"nin varlığını gösterir. Bu koşullarda ortaya çıkan aşk, kendini zehirleyen bir iç zaaf taşır, bu yüzden de kadını özgürleştirmez, aksine koşma-

ya kalktığı her durumda onu yere yıkan prangaya dönüşür.

Devrimci kadının verdiği toplumsal özgürlük mücadelesi, kadının özgürleşmesinin ve cinsini özgürleştirmesinin güçlü bir zeminidir.

Bunu yeterince gören ve bilince çıkaran devrimci kadın, özgürleşmeye başlar. Bunun için, kadının cins olarak çıkarlarıyla, sınıfın çıkarlarını birleştirmeyi öğrenmesi gerekir. Devrimci kadının içinde yetiştiği sistemin etkilerini taşıyacağını ve erkeğe göre iki adım geride olduğunu bilmek, savaşımı kolaylaştırmayacaktır. Eğer kadın, **çarpık bilincinin eziyeti altında gelişemiyorsa, bunun nedeni geleneksel kadınlığı aşmaması, onu açığa çıkaran verilerle kararlı savaşamamasıdır.**

Devrimci kadın özgür olmak arzusundaysa, bunu tutkuyla istemeyi bilmelidir. Sınıflı bir toplumda özgürlük bireysel olabilir mi? Kendi cinsinin sorunlarına duyarsız, uzak ve yabancı bir devrimci kadın, kendine yabancı değil midir? Geri toplumsal duygularıyla savaşma zayıflığı, devrimci kadının kendisinin de durmadan gerilemesine yol açar. Kendi kabuğunu kırmasını engeller. İsteme özgürlüğü, edindiğimiz bilinçte önemli bir yer tutar. Devrimci kadın çarpık bilincine, "mor iğne'yle saldırdıktan sonra, gelecek düşüyle aydınlanmış bir bilinç elde eder, özgürleşmeye başlar.

O halde, bir **zihniyet devrimine** ihtiyaç vardır. Zihniyet devrimini gerçekleştirmek için, çelişkilerden yararlanacaktır kadın. Kendi çelişkileri onu ilerletecektir. Üzerinde yükseldiği maddi gerçeği tanıyacaktır önce. Neden ilerlemiyorum, neden kapalıyım, neden düşlerim yok sorularını soracaktır kendine. Çelişkileri ona yol gösterecektir. Kadının çelişkileri çarpık kadın bilincinde gizlidir. İkili kimlik taşımak, kadının en büyük handikapıdır. Devrimci kadın birbiriyle çatışan alış-

kanlıklar, düşünceler ve yaşam tarzında, ileri ve devrimci olan yanını geliştirecektir. Burjuva dünya ile sosyalist dünyanın değerleri arasındaki çelişki ve çatışma özgürlük toplumuna kadar kesintisiz devam edecektir.

Kadının bilinci, toplumda yaratılan herhangi bir değerden bağımsız değildir. Kapitalist toplumdaki devrimci kadının da bilinci çarpılabilir, bozulabilir, kendine yabancılaşabilir. Devrimci kadın buna teslim olmamalı, aksine daha etkili bir savaşa girmelidir. İkili kimlik, onu açığa çıkarma, onunla savaşma ve onu yok etme kararlılığı ve iradesinin varlığı koşullarında korkulacak bir şey olmaktan çıkar. Çünkü özgür kadınlar, saksıda yetişmez, onun doğuşu, geleneksel kadınlığın egemen olduğu toplumda ve birey olarak geleneksel kadından kopuş mücadelesi içinde gerçekleşir.

Kendinden başlamalı devrimci kadın, kendi sorunlarına eğilmeli bir an önce. Kendi cinsinin acıları ve gerilikleri onu sarsmalı, harekete geçirmeli. Böyle davrandığı ölçüde kız kardeşleriyle kadınca rekabet içinde olmaktan kurtulur, köreltici rekabet duygusunun yerini ezilenlerin dayanışma duygusu alır. Bu özgürleşme yolunda yeni ufuklar açar. Özgürleşmek için harekete geçen kadın, kişiliğine yön veren en temel **"kadınca"** davranış biçimleri edilgenliği, pasifliği, güvensizliği yok eder. Özgür kadında duygular çok yoğun, fakat duygusallık belirleyici değildir. Duygular bilinçle yoğrulmuştur. Onun dünden kalan zayıf yanları, örneğin duygusallığı, devrimci bilinçle buluştuğunda olağanüstü bir insani duyarlılığın boy vermesini sağlar. Özgür kadın sıkıştırılmış kişilikten, toplumsal cendereden, gerici değer yargıların kişiliği üzerindeki etkilerinden kurtulma savaşı verir. **Özgür kadın sorgulayıcıdır** ve bu sorgulama özgürleşmenin ilk büyük adımıdır. Devrimci

kadının sorgulamaya başlayacağı kendi dünyasıdır, kendi gerilikleridir, çarpık bilincidir. Ve yok etmeye çalıştığı burjuva düzenden ataerkil değer yargılarından oluşan ikinci kimliktir. Bu hem insani, hem de politik özgürleşmenin yoludur. Kendi başına kararlar alabilen, ayakları üzerinde dimdik duran, yaptıklarının sorumluluğunu yüklenen kadın, politikada söz söyleyerek kendi tarzını yaratacaktır. **Kolektif içindeki "etkin özgür kadın", erkek egemenliğini sürdürmeye çalışan "düzen erkek kişiliğini" bertaraf ederek, ilerleyecektir.** İşçi sınıfının öncü kurmayı içinde, kadınların yönetici ve önder olmaları kadınların mücadeleye kendiliklerinden **incelik ve derinlik** katmaları sağlayacaktır.

İnisiyatifli ve girişken kadın, politikada ikinciliği şiddetle reddederken, durmadan kendini yenileyecek ve her zaman daha yüksek düzeyde bir devrimcilik üretecektir. Yaratıcılığını kuşanan devrimci kadın, geleceğin insanını şekillendirmeye, ete kemiğe büründürmeye başlayacaktır. Kendini yaşamın bütün alanlarında var etmeye başlayacaktır. Sanatta, politikada, savaşta...

Özgürleşme süreci, kadının yaşamının bütün ayrıntılarına damgasını vurmalıdır. **Aşkta, kavgada, yaşamı özel alanlara bölmeyen, hayatı bütünlüklü kavrayan kadın, özgürlüğün önderi olacaktır.** Toplumsal özgürleşmede kadın cinsinin önderleri, özgürlüğü koparıp almada daha yetkin, daha iradeli davranacaktır. Kendi cinsinin çektiği acılara duyarlı, hakları ve özgürlükleri uğruna mücadele eden kadınların yanına, ellerinde bilgi meşalesi irade ve eylem kılıcıyla giden özgür kadınlar, özgürlüğün önderi olacaktır. Verili tüm koşullar sorgulanacak, aşılacak, sınırsızlık "sınır" olacaktır.

Neden aşk köle ruhların zehirli çiçeğine dönüşüp kadını

tüketen adımları yavaşlatsın, hatta tökezlemeye neden olsun? Biten duygular, eskiyen, gerileyen düşünceler zihinde neden yer işgal etsin? Köhnemiş aile kurumu, neden gizliden gizliye hayallerimizi esir alsın? Özgür kadın, özgürlüğünü keşfederek ilerleyecektir. Hem yürüyecek hem de anlamaya, öğrenmeye, öğretmeye devam edecektir.

Özgürleşmek isteyen her kadın, bu tarzı yaşamında somutlamalıdır. **Bu tarz, çelişkileri bilince çıkarmak; eskiyeni reddederek yüzünü şafağa çevirmektir. Yöntemi de "iç devrim" olmalıdır.** Süreklileşen ve her zaman ileri doğru giden bir iç devrim. İç devrim özgür kadının yöntemidir. Amacı ve gerekliliği kavranmış bir devrim başarıya ulaşmaya yazgılıdır. Her yeni seviye, her yeni düşünce bir sonrakini hazırlayacaktır. Kadının tamamen özgürleşmesi elbette, özgür bir toplumda, sınıfların olmadığı bir toplumda gerçekleşecektir. Ama şimdiden devrimci mücadelede bunun temelleri atılabilir. Tek tek kadınlar arasından, geleceğin özgür ve eşit insan toplumunun bayraktarları yetiştirilebilir. Özgür kadın ve insanlık baharının kardelenleri boy verebilir şimdiden.

Kişiliği oluşmuş, belli amaçları, tutkuları olan ve toplumsal kurtuluş mücadelesi içinde örgütlenmiş kadın, özgürleşme yolunda hızlı adımlarla ilerleyecektir.

Devrimci kadın iktidar hedefiyle yürüyorsa, "komünist kadınlık bilinci"ni edinmek zorundadır. Günlük devrimcilik anlamını iktidar hedefiyle bulur. Gittiği her alanda kadın sorununu tartışmalı, kadınları kazanmak için özel bir duyarlılık göstermelidir devrimci kadın. Kadınları sosyalist mücadeleye kazanmak, onları sistemin dayattığı ikincilikten kurtarmak refleks halini almalıdır. Ancak bu tek başına yeterli değildir. Burjuva sistemde **kadın üzerinde hegemonya kuran bütün**

ataerkil düşüncelere, alışkanlıklara, ilişki biçimlerine karşı kişisel ve toplumsal mücadele verme perspektifiyle hareket etmelidir özgür kadın. Komünist kadın bilinci bunu doğallaştırmaktır. Devrimci kadın özgürlüğünü genişlettiği oranda, komünist kadınlık bilinciyle donanır. Özgürleşmenin yolu açıktır. Bütün engeller hızla alışmalıdır.

Özgürlük aşkıyla tutuşmalıdır kadın. İnsan ruhunun gerçek ve yenilmez yangını budur. Cinsel aşk, ancak bu yangınla, insani çoğaltan ve kendini üreten bir nitelik kazanır. **Eşitlik tutkusuyla donanmalıdır kadın.** Toplumsal yaşamın her alanında erkekle eşitlik için bilemelidir bilincini ve iradesini. Fakat kapitalist toplumun bugünkü köleleşmiş erkeğiyle değil, özgür erkekle sağlanmış bir eşitlik olmalıdır bu. Bunun için kendini ve erkeği dönüştürmek için iki kat çaba harcamak, ikinci cins olmanın bir faturasıdır. Kadın bunu ödemeyi göze almalı, emeğini coşkuyla yoğunlaştırmalıdır. **Özgürlük ve özgür erkeklerle eşitlik için, başlar yukarı kadınlar!**

Bu elinizdeki çalışma, kadınlara, geleceğe müdahale etme çağrısıdır. Bir eleştiri ve özeleştiridir. Devrimci kadının kendisiyle sesli tartışmasıdır. Her kadın bu tartışmayı yapmalıdır. Geleneksel kadınla, toplumsal kadınlıkla, öğretilmiş kadınlıkla mücadele etmeden kadın kurtulamaz. Fakat bu mücadele bireysel değil, toplumsaldır. O halde sömürücü ilişkilere karşı verilen toplumsal mücadelenin yanına, ataerkil ilişkilere karşı verilen toplumsal mücadele eklenmelidir.

Daha önce yazılmış bir dizi makalenin yeniden düzenlenmiş ve büyük oranda yeniden yazılmış ifadesi olan bu kitap "çarpık kadın bilinci"ne yöneltilmiş etkili bir silaha dönüştürülebilir. Kuşkusuz bu da bir irade işidir. Eğer özgür kadınların bu tartışmayı hakkınca ve misyonlarına uygun tarzda geliştirmelerine bir katkı olabilirse; yalnızca bu bile, çalışmanın amacına ulaştığını gösterir.